

På gång inom EU

VÅREN 2020

Sveriges
Kommuner
och Regioner

På gång inom EU

VÅREN 2020

Upplysningar om innehållet:

Niklas Hellblom, niklas.hellblom@skr.se

© Sveriges Kommuner och Regioner, 2020

ISBN: 978-91-7585-869-2

Foto ledamöter: Anders Knape, ©European Union; Magnus Berntsson, foto Västra Götalandsregionen; Marie Johansson, foto Gislaveds kommun; Linda Allansson Wester, foto Region Skåne; Sara Heelge Vikmång, foto Huddinge kommun; Carin Lidman, foto Västerås stad; Emma Nohrén, foto Miljöpartiet; Filip Reinhag, foto Region Gotland; Åsa Ågren Wikström, foto Region Västerbotten; Frida Nilsson, foto Centerpartiet; Charlotte Nordström, fotograf Martin Frick

Produktion: Advant

Tryck: LTAB, 2020

Förord

I slutet av förra året kom äntligen den nya kommissionen på plats. Arbetet med att ta itu med Europas utmaningar kan nu starta på allvar.

För 2020 är året då den nya kommissionen går från ord till handling, från politiska prioriteringar till praktiskt arbetsprogram: En europeisk grön giv, ett Europa rustat för den digitala tidsåldern, ett starkare Europa i världen med mera. Utifrån kommissionens prioriterade områden har SKR beslutat om nio prioriteringar på EU-området, mer om detta på sidan sex i denna publikation.

Förbundet ser fram emot ett spännande och händelserikt år, med ny kommission och många nya parlamentariker. Sverige får dessutom ytterligare en ny parlamentariker i samband med brexit. Den 1 februari sker det Förenade kungarikets formella utträde ur unionen, och nästa steg i processen tar vid. Under 2020 ska den framtida relationen mellan parterna framförhandlas, en ambitiös tidsplan för det som med säkerhet blir komplexa och tidsödande förhandlingar.

I närtid förväntar vi oss en konkretisering av den gröna given och att vi blir involverade i konferensen om Europas framtid. SKR bevakar även utvecklingen på det sociala området särskilt noga, där bland annat ambitioner om unionsomfattande minimilöner väcker uppmärksamhet. Förbundet insisterar på att den svenska modellen inte ska inskränkas och driver frågan tillsammans med arbetsmarknadens parter och övriga meningsfränder.

Med andra ord, det kommer inte att råda stiltje på policyområdet. Lägg därtill förhandlingar om EU:s nästa långtidsbudget 2021–2027, och det blir lätt att förstå hur pass fullspäckad EU-kalendern är i år. År 2020 markerar dessutom Sveriges 25-årsjubileum i EU och vi får även en ny svensk delegation i den Europeiska Regionkommittén – där vi varit aktiva medlemmar lika länge. Ett kvarts sekel i unionen har naturligtvis satt sin prägel på nationell såväl som regional och lokal nivå. Detta kan du läsa mer om i denna publikation.

Stockholm i januari 2020

Marcus Stolte Holmberg
Chef Internationella sektionen

Sveriges Kommuner och Regioner

Innehåll

- 6 SKR:s prioriterade EU-frågor 2020

- 11 **Kapitel 1. 25 år i Europeiska Regionkommittén**
- 11 Historien och vägen framåt
- 12 En ny mandatperiod
- 13 Den svenska delegationen

- 15 **Kapitel 2. EU:s styrning, framtid och horisontella frågor**
- 15 EU:s framtida långtidsbudget efter 2020
- 16 Arbetet med Europa 2020-strategin och den europeiska planeringsterminen
- 16 Genomförandet av Agenda 2030
- 17 Brexit
- 17 Konferensen om Europas framtid
- 18 EU:s medborgarinitiativ - nya regler från 2020
- 19 Fortsatt arbete för att stärka Sveriges röst i EU
- 19 Ansökan om Europa Direkt-kontor

- 20 **Kapitel 3. Miljö, energi och transport**
- 20 Prioriterad fråga 2020: Ett klimatneutralt EU 2050
- 20 Klimat och energi
- 21 Prioriterad fråga 2020: EU:s vattendirektiv - bättre hänsyn till lokala förutsättningar
- 21 Avloppsdirektivet
- 22 Ramdirektivet för vatten
- 22 Dricksvattendirektivet
- 23 Ny förordning om återanvändning av vatten
- 23 Mikroplaster
- 23 Prioriterad fråga 2020: Mobilitet och infrastruktur
- 24 Utvärdering av paketet för rörlighet i städer
- 24 Direktivet om infrastruktur för alternativa bränslen
- 24 Översyn av TEN-T

- 26 **Kapitel 4. Regional utveckling och samarbete**
- 26 Prioriterad fråga 2020: Sammanhållningspolitiken 2021-2027
- 27 Förhandlingar om Interreg
- 27 Övergångsregler för den gemensamma jordbrukspolitiken
- 28 Förberedelse inför ESF+
- 29 Prioriterad fråga 2020: Horisont Europa

- 30 **Kapitel 5. Sysselsättning, arbetsmarknad och socialpolitik**
- 30 Prioriterad fråga 2020: Den sociala dimensionen av EU
- 31 En handlingsplan för att genomföra principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter
- 31 Färdplan för ett socialt Europa - Ett europeiskt ramverk för minimilöner
- 32 Ett europeiskt system för arbetslöshets-ersättning
- 32 Bindande åtgärder för lönetransparens
- 32 Ny lagstiftning mot diskriminering
- 32 EU-direktiv om tydliga och förutsägbara arbetsvillkor i Europeiska Unionen
- 32 Inrättande av en europeisk arbetsmyndighet
- 33 EU-direktiv om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare

34	Kapitel 6. Vård, omsorg och folkhälsa
34	Prioriterad fråga 2020: Kommissionens förslag till förordning om gemensam utvärdering av medicinsk teknik
35	Stella Kyriakides ny hälsokommissioner
35	Europeiska referensnätverk
36	Säkrare och effektivare antibiotikaanvändning
37	Kapitel 7. Inre marknad och konkurrensfrågor
37	Prioriterad fråga 2020: Översyn av statsstödsregler- och riktlinjer
38	Den allmänna gruppundantagsförordningen
39	Samråd om regler för statligt stöd
39	Statsstödsregler för drifts- och investeringsstöd till regionala flygplatser
39	Tjänstedirektivet och notifieringsdirektivet
41	Kapitel 8. Migration, integration och mänskliga rättigheter
42	Prioriterad fråga 2020: Ett hållbart asyl- och flyktningmottagande i hela EU
43	Kapitel 9. Jämställdhet och likabehandlingsfrågor
43	Ny kommissionär för jämställdhet och jämlikhet
43	Jämställdhetsstrategi och lönetransparens
44	Nya ledamöter i FEMM-utskottet
44	Istanbulkonventionen
44	Pekingplattformen fyller 25 år
45	Rådsslutsatser om Pekingplattformen
45	Jämställdhet i EU utvecklas med snigelfart
45	Ny direktör för EU:s jämställdhetsinstitut
46	Kapitel 10. Digitalisering, utbildning och kultur
46	Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern
47	En ansluten digital inre marknad inom EU
48	Certifieringsinitiativ för säkrare molntjänster
48	Implementering av SDG-förordningen
48	Implementering av det reviderade PSI-direktivet
48	Aktiviteter inom e-upphandling och e-handel fortsätter
49	Erasmusprogrammet 2021–2027
50	Agenda för kultur
50	Kreativa Europa
50	Finansiell lånegaranti för att stärka kulturella och kreativa sektorer
51	SKR:s ledamöter i CEMR
52	Svenska delegationen i CLRAE
53	Ordlista
59	Praktiska länkar
60	Kontakt

SKR:s prioriterade EU-frågor 2020

A. Ett hållbart asyl- och flyktingmottagande i hela EU

Förväntade resultat:

- › SKR vill att regeringen verkar för att medlemsländerna kommer överens om en ny migrations- och asylpakt.
- › SKR vill att regeringen verkar för en jämnare fördelning av asylsökande mellan medlemsländerna i rådet.
- › SKR anser att det lokala och regionala perspektivet ska ha ett inflytande när beslut inom EU fattas i frågor som rör asyl- och flyktingmottagandet.

Aktiviteter:

- › SKR ska delta i de sammanhang som den nya kommissionen arrangerar för att lyfta förbundets position på migrations- och integrationsområdet.
- › SKR ska bjuda in de svenska Europaparlamentarikerna i relevanta utskott för att framföra förbundets synpunkter på området.
- › SKR ska föra en kontinuerlig dialog med Sveriges ständiga representation för att säkerställa att de känner till förbundets position och arbetar för att den tas i beaktande vid förhandlingar.
- › SKR ska delta i de sammanhang där kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan medlemsländerna sker på området, bland annat inom ramen för det nätverk som CEMR har startat.
- › SKR ska bevaka utvecklingen av de nya förslagen och vad de får för konsekvenser för lokal och regional nivå.

B. Den sociala dimensionen av EU

Förväntade resultat:

- › SKR vill att den svenska arbetsmarknadsmodellen, där autonoma och ansvarstagande arbetsmarknadsparter ansvarar för lönebildningen och anställningsvillkor, garanteras i allt fortsatt arbete på det social- och arbetsrättsliga området.
- › SKR vill att jämställdhetsperspektivet får ett tydligt genomslag för att uppnå välfungerande och rättvisa arbetsmarknader, hållbara sociala trygghetssystem och inkluderande tillväxt. SKR välkomnar därför förslaget om en europeiskt jämställdhetsstrategi.
- › SKR stödjer europeiska gemensamma målsättningar, riktlinjer och erfarenhetsutbyten inom det social- och sysselsättningspolitiska området. SKR välkomnar därför en ny långsiktig tillväxt och sysselsättningsstrategi.
- › SKR vill att de svenska kommunernas och regionernas förutsättningar som arbetsgivare samt beställare och utförare av välfärdstjänster tas i beaktande i alla steg av den europeiska planeringsterminen, för att de ska kunna bemöta det ökande behovet av välfärdstjänster.

Aktiviteter:

- › SKR ska, enskilt och genom sina europeiska arbetsgivar- och paraplyorganisationer, påverka och bevaka EU:s lagstiftningsarbete och andra initiativ inom den sociala dimensionen.
- › SKR ska informera om den svenska arbetsmarknadsmodellen inom EU och söka allianser för att denna ska kunna bevaras, exempelvis hos våra nordiska kollegor.
- › SKR ska stärka dialogen med Statsrådsberedningen och kommissionens representation i Sverige i alla delar av den europeiska planeringsterminen.
- › SKR kommer särskilt noga att söka påverka och bevaka aviserade förslag från kommissionen om att införa ett rättsligt instrument för minimilöner inom EU, samt aviserade förslag om olika sätt att förbättra arbetsvillkoren för anställda inom digitala plattformar, med särskilt fokus på kompetens och utbildning, samt aviserade förslag om ett europeiskt system för arbetslöshetsersättning (som ett komplement till nationella system), på så sätt att de respekterar den svenska arbetsmarknadsmodellen, som autonoma och ansvarstagande parter ansvarar för.

- › SKR ska noga söka påverka och bevaka EU:s kommande lagstiftningsarbete utifrån initiativ från kommissionen kring jämställdhet och antidiskriminering såsom en ny EU-strategi för jämställdhet, förslag om ny lagstiftning mot diskriminering samt förslag om åtgärder för att införa bindande lönetransparens, på så sätt att de respekterar den svenska arbetsmarknadsmodellen, som autonoma och ansvarstagande parter ansvarar för.
- › SKR ska genom referensgrupper och remissvar påverka och bevaka EU:s lagstiftningsarbete och kommande implementering i svensk lagstiftning utifrån de redan antagna rättsakterna på så sätt att de respekterar den svenska arbetsmarknadsmodellen, som autonoma och ansvarstagande parter ansvarar för.

C. Översyn av statsstödsregler- och riktlinjer

Förväntade resultat:

- › SKR vill att det statsstödsrättsliga regelverket inte ytterligare begränsar kommuner och regioners organisationsfrihet och möjlighet att finansiera det som är av allmänt ekonomiskt intresse.
- › SKR vill begränsa antalet detaljerade forskrifter och förhållningsregler inom områden som innovation och forskning, miljö och energi, infrastruktur och transporter.
- › SKR vill att tillämpliga tröskelvärden för undantag och utrymme för förenklad handläggning höjs, eller i vart fall lämnas oförändrade.

Aktiviteter:

- › SKR ska bedriva ett systematiskt och långsiktigt arbete för att bygga kunskap om hur reglerna för statligt stöd påverkar organisations- och finansieringsförutsättningarna för verksamhet i egen regi.
- › SKR ska inom ramen för arbete i CEMR och CEEP bevaka samråd för horisontella regelverk, exempelvis vad som kan bli föremål för gruppundantag och vad som ska anses utgöra en tjänst av allmänt intresse.

D. EU:s avloppsdirektiv – bättre hänsyn till lokala förutsättningar

Förväntade resultat:

- › SKR vill att utsläppskraven ska vara skarpa men relevanta och anpassade till att hantera de skilda förhållanden som råder mellan och inom länder i Europa. Övergödning är till exempel ett mycket större problem i södra än i norra Sverige.
- › SKR vill att direktivet ska likställa kallt avloppsvatten i norra Europa med kalla avloppsvatten på hög höjd inom övriga EU.
- › SKR vill att uppströmsperspektivet ska prioriteras och att det ska ställas högre krav på producenter av kemikalier och läkemedel snarare än att ställa krav på ökad reningsgrad i avloppsreningsverk.
- › SKR vill att direktivet ska möjliggöra för medlemsstaterna att besluta om skarpare krav, exempelvis om rening av läkemedel och mikroplaster.

Aktiviteter:

- › SKR ska fortsatt samarbeta i den breda alliansen ”Swedish Water Alliance”, där bland annat Svenskt Vatten, Svenskt Näringsliv, Energiföretagen Sverige och LRF ingår, för att påverka EU:s olika vattendirektiv.
- › SKR ska aktivt arbeta för att Europeiska Regionkommitténs ställningstaganden reflekterar förbundets ståndpunkter.
- › SKR ska ha fortsatt dialog med svenska Europaparlamentariker och förse dem med underlag för att lyfta frågan politiskt i parlamentet.
- › SKR ska ha fortsatta kontakter med Regeringskansliet i frågan.
- › Om frågorna går in i aktiva lagstiftningsförfaranden ska SKR se till att engagera den informella vattengrupperingen inom CEMR.

E. Ett klimatneutralt EU 2050

Förväntade resultat:

- › SKR vill att EU:s regelverk och initiativ ger goda och stödjande förutsättningar för kommuner och regioner.
- › SKR vill undvika detaljkrav som försvårar för bioenergi, biodrivmedel, fjärrvärme, energiutvinning ur avfall, energieffektivisering et cetera.

Aktiviteter:

- › SKR ska bevaka utarbetande av initiativen inom "En europeisk grön giv", såsom den aviserade klimatpakten för olika samhällsaktörer.
- › SKR ska bevaka utarbetandet av detaljlagstiftning såsom energiskattedirektivet och kriterier för hållbara finanser, för att undvika problematiska begränsningar i användning av och investeringar i biodrivmedel, fjärrvärme, bioenergi, energiutvinning ur avfall et cetera.

F. Mobilitet och infrastruktur

Förväntade resultat:

- › SKR vill att TEN-T riktlinjerna skärps vad gäller fokus på omställningen mot en fossilfri fordonsflotta, samt uppdateras för att kunna dra nytta av de effektiviseringsmöjligheter som uppstår genom digitalisering av transportsystemet.
- › SKR vill se över möjligheterna att ytterligare samordna de investeringsmedel som finns tillgängliga via nationella planer, länstransportplaner, EU:s regionalfonder och Fonden för ett sammanlänkat Europa.
- › SKR vill att kommissionen beaktar skillnader i metodik för beräkning av samhällsekonomi som föreligger mellan Sverige och resten av EU. SKR efterlyser även möjligheten att göra samhälls-ekonomiska kalkyler på hela stråk. Det holistiska perspektivet där jämställdhet ingår i analyserna är avgörande för att svenska regioner ska få rättvisande underlag och utfall.
- › SKR vill att stöd, regelverk, policy och forskning om bränslens påverkan ska ha sin utgångspunkt i minskad klimatpåverkan och bättre luftkvalitet lokalt, inte att de ska styra mot specifika tekniker. Klimatpåverkan från drivmedel och fordon måste ses utifrån hela livscykelperspektivet för att få en rättvisande bild av den verkliga påverkan, och för att minska risken för hämmad innovation och utveckling av förnybara drivmedel.
- › SKR anser att det i utvecklingen av autonoma fordon och mobilitetstjänster är viktigt att dessa bidrar med positiva effekter i våra städer både när det kommer till minskade utsläpp och en ökad livskvalitet för stadens invånare, där exempelvis ytor i staden frigörs till andra ändamål än transporter.
- › SKR ser att nya mobilitetstjänster bör komplettera den samhällsfinansierade kollektivtrafiken som är kapacitetsstark och tillförlitlig och har strukturbildande effekter, bland annat när det gäller integrerad bebyggelse- och transportplanering, och kan på så sätt ge förutsättningar för ett effektivare transportsystem i städerna.

Aktiviteter:

- › SKR ska bevaka och föra fram regionala och kommunala intressen i kommissionens pågående utvärderingen av TEN-T förordningen, bland annat genom att medverka i de aktiviteter som under 2020 anordnas med anledning av utvärderingen.
- › SKR ska bevaka och föra fram regionala och kommunala intressen i kommissionens pågående utvärderingen av paketet för rörlighet i städer.
- › SKR ska aktivt delta i CEMR:s påverkansarbete inom ramen för utvärderingen.
- › SKR ska sprida goda erfarenheter från svenska kommuner och regioners arbete med hållbara transporter och hållbar, jämställd stadsutveckling i europeiska och internationella sammanhang, om städernas arbete med trafikstrategier (TRAST) citylogistik, målstyrd planering och samverkan med nationella aktörer.

G. Sammanhållningspolitiken 2021–2027

Förväntade resultat:

- › SKR vill att regeringen i de fortsatta förhandlingarna verkar för en inriktning i regional- och socialfonden som motsvarar regionernas redovisade prioriteringar.
- › SKR vill att regeringens strategiska ställningstaganden avseende fondernas inriktning tar sin utgångspunkt i regionernas redovisade prioriteringar
- › SKR vill att regeringen erbjuder regionerna att utarbeta regionala program för regionalfonden.
- › SKR vill att regeringen erbjuder regionerna att utforma regionala planer för socialfonden.
- › SKR vill att regeringen fortsatt använder Forum för hållbar regional tillväxt, det så kallade Politikerforum, för fortsatt dialog på politisk nivå med regionerna och SKR.
- › SKR vill att regeringen säkerställer att svenska intressen tas om hand vid utformningen av de gränsöverskridande samarbetsprogrammen (Interreg).

Aktiviteter:

- › SKR ska fortsatt medverka i de referensgrupper som Regeringskansliet, ESF-rådet och Tillväxtverket tillsatt för utformningen av kommande programperiod.
- › SKR ska erbjuda medlemmarna stöd i kommande programmeringsarbete och de förhandlingar med kommissionen som följer av detta.
- › SKR ska fortsatt arbeta för att regeringen har en öppen process gentemot medlemmarna i de fortsatta förhandlingarna, bland annat genom att spela in frågor till Politikerforum och hålla i förberedande möten med medlemmarna.
- › SKR ska fortlöpande informera svenska ledamöter i Europaparlamentet om förbundets ståndpunkt avseende sammanhållningspolitiken.
- › SKR ska arrangera möten mellan våra förtroendevalda och Europaparlamentets utskott för regional utveckling (som förhandlar med Europeiska rådet).
- › SKR ska fortsatt bidra med underlag i CEMR:s påverkansarbete avseende sammanhållningspolitiken.

H. Horisont Europa

Förväntade resultat:

- › SKR ska verka för att medlemmarnas intressen tillvaratas i utformningen och tillgängliggörande av programmet.
- › SKR ska verka för att Horisont Europa på ett konkret sätt samordnas med framför allt sammanhållningspolitikens ekonomiska instrument, så att goda synergieffekter blir följderna och att medlemmarnas investeringar i kapacitetshöjande infrastruktur för forskning och innovation får god avkastning.
- › SKR ska verka för att Horisont Europas inriktning på samhällsrelevant forskning, utveckling och innovation (FUI) stärks och får kopplingar till nationell, regional och lokal FUI-finansiering.

Aktiviteter:

- › SKR ska fortlöpande ha kontakter med de beslutande institutionerna och svenska regeringen i syfte att påverka ramverket i gynnsam riktning för våra medlemmar.
- › SKR ska uppvakta nationell genomförandeorganisation för att säkerställa att lokala och regionala aktörer involveras i implementeringen av programmet.
- › SKR ska samverka med de nationella myndigheter som ges ansvar för programimplementeringen.

I. Kommissionens förslag till förordning om gemensam utvärdering av medicinsk teknik

Förväntade resultat:

- › SKR vill att förslaget till förordning justeras så att medlemsstaterna får komplettera de gemensamt framtagna utvärderingarna med analyser av relevans för nationella och regionala förhållanden.
- › SKR vill att förslaget till förordning ska anpassas så att tillgängligheten till nya medicinska metoder för svenska patienter inte riskerar att fördröjas.

Aktiviteter:

- › SKR ska fortsätta ha regelbunden kontakt med Socialdepartementet och berörda svenska myndigheter för att diskutera lösningar som främjar förbundets medlemmar.
- › SKR ska ta förnyad kontakt med svenska och andra berörda Europaparlamentariker för att informera om förbundets hållning i denna fråga inför kommande förhandlingar med ministerrådet och kommissionen.

25 år i Europeiska Regionkommittén

Historien och vägen framåt

Anders Knape – SKR:s ordförande, tillika ordförande i den svenska delegationen till Europeiska Regionkommittén – berättar om sin syn på kommitténs betydelse och verkan.

I år firar Sverige 25 år som medlem i den Europeiska unionen. En viktig milstolpe, väl värd att uppmärksamma. EU-medlemskapet har varit, och fortsätter att vara, mycket betydelsefullt för Sverige – nationellt, såväl som på en lokal och regional nivå. För svenska kommuner och regioner innebär EU-medlemskapet bland annat representation i

den Europeiska Regionkommittén (ReK) – den lokala och regionala nivåns formella röst i unionen. I 25 år har vi genom ReK drivit svenska kommuner och regioners intressen i EU – ett kvarts sekel i demokratis tjänst.

ReK inrättades 1994 som ett rådgivande EU-organ för att stärka den regionala och lokala kopplingen till unionen. Sverige har sedan EU-inträdet deltagit aktivt i kommitténs arbete och varit en stark röst i dessa sammanhang. Våra förtroendevalda har bidragit till att stärka och utveckla den lokala och regionala beslutsnivån i Europa. Jag har själv varit ledamot i ReK sedan 1995, och på nära hand upplevt de möjligheter till påverkan, kunskaps- och erfarenhetsutbyte som medlemskapet innebär. Genom ReK får svenska kommuner och regioner en formell röst och påverkanskanal, tidigt i EU:s beslutsprocess.

Den lokala nivån står närmast medborgarna, och är de facto genomförare av merparten av EU:s lagstiftning. Decentralisering bygger demokrati och är en viktig komponent för att klara Europas framtida utmaningar. Det skapar förankring och delaktighet bland medborgarna, vilket i sin tur stärker tilltron till politiken. Vill Europas regeringar utveckla och stärka demokratin, då gäller det att de lyssnar på den lokala och regionala nivån. ReK agerar i detta fall som ett gemensamt språkrör för EU:s kommuner och regioner.

Vi ska vara stolta över det gedigna arbete som våra förtroendevalda har bidragit med under årens lopp. Men vi måste också blicka framåt. EU och Europa står inför betydande utmaningar, och i många fall är det på den lokala och regionala nivån som detta märks allra mest. Demografiska förändringar – som innebär att färre ska försörja allt fler – ställer nya krav på skola, vård och omsorg. Det digitala tidevarvet möjliggör effektivisering, men kräver också långsiktiga investeringar och omställning i det offentliga. Och inte minst klimatförändringarna, som kräver ökad beredskap och ett samhällsomfattande omställningsarbete här och nu. Betydande utmaningar, angelägna för den kommunala, regionala och nationella nivån, såväl som unionen i sin helhet. Betydande utmaningar, som kräver långsiktigt hållbara lösningar, utarbetade i samförstånd med unionens medborgare.

Här har ReK en viktig roll att spela, som bryggan mellan medborgare och EU:s lagstiftare. Ett forum för denna typ av dialog och debatt är den tvååriga konferensen om Europas framtid, som inleds i år på initiativ av den nya kommissionen. Jag hoppas att denna konferens, och framtida diskussioner i ReK, kommer att ge tillfälle att lyfta hur vi ytterligare kan stärka kommuner och regioners röst i EU. Tillsammans kan vi stärka känslan av tillhörighet och delaktighet, samt hitta smarta och effektiva lösningar på framtidens utmaningar.

En ny mandatperiod

Den 26 januari 2020 påbörjades en ny mandatperiod i Europeiska Regionkommittén (ReK). ReK är ett rådgivande organ med uppgift att bedöma EU:s lagstiftning och politik ur ett lokalt och regionalt perspektiv. Kommittén är det enda formella EU-organ där den lokala och regionala nivån har en direkt möjlighet att påverka europeisk lagstiftning. ReK består av 329 ledamöter och 329 suppleanter, som alla är folkvalda i kommuner och regioner i EU:s samtliga medlemsländer. Arbetet leds av en ordförande, som utses för en period på två och ett halvt år.

Varje land nominerar ledamöter som sedan utses av rådet för en femårsperiod. Antalet ledamöter per land beror på folkmängden. En del ledamöter är regionpresidenter i stora regioner och företräder flera miljoner invånare, andra är ledamöter i regionala parlament eller i mindre kommunala församlingar. Sverige företräds av 12 ledamöter och 12 ersättare.

TABELL 1. Mandatfördelning, medlemsstater

Medlemsstat	Mandat
Frankrike, Italien, Tyskland	24
Polen, Spanien	21
Rumänien	15
Belgien, Bulgarien, Grekland, Nederländerna, Portugal, Sverige, Tjeckien, Ungern, Österrike	12
Danmark, Finland, Irland, Kroatien, Litauen, Slovakien	9
Estland, Lettland, Slovenien	7
Cypern, Luxemburg	6
Malta	5

Ledamöterna kan välja att tillhöra en av kommitténs politiska grupper. För närvarande finns det fem politiska grupper: Europeiska folkpartiet (EPP), Europeiska socialdemokratiska partiet (PES), Renew Europe (RE), Europeiska alliansen (EA) och Europeiska konservativa och reformister (ECR).

Den svenska delegationen

Alla svenska ledamöter arbetar i ett av Europeiska Regionkommitténs utskott. SKR ger administrativt och sakkunnigt stöd till den svenska delegationen. Ledamöterna sitter även i SKR:s beredning för EU-frågor, som hanterar övergripande frågor om EU:s lagstiftning och politik ur ett lokalt och regionalt perspektiv.

Ordinarie ledamöter:

Anders Knape (M)
Delegationsordförande
Karlstads kommun

Karin Wanngård (S)
Vice-delegationsordförande
Stockholm stad

Jelena Drenjanin (M)
Huddinge kommun

Pehr Granfalk (M)
Solna stad

Birgitta Sacrédeus (KD)
Region Dalarna

Ulrika Landergren (L)
Kungsbacka kommun

Jonny Lundin (C)
Region Västernorrland

Tomas Riste (S)
Region Värmland

Marie-Louise Rönmark (S)
Umeå kommun

Ilmar Reepalu (S)
Region Skåne

Marie Johansson (S)
Gislaveds kommun

Samuel Gonzales Westling (V)
Hofors kommun

Ersättare:

Alexander Wendt (M)
Region Blekinge

Åsa Ågren Wikström (M)
Region Västerbotten

Suzanne Frank (M)
Region Kronoberg

Charlotte Nordström (M)
Västra Götalandsregionen

Linda Allansson Wester (M)
Svedala kommun

Frida Nilsson (C)
Lidköpings kommun

Carin Lidman (S)
Västerås kommun

Filip Reinhag (S)
Gotlands kommun

Sara Heelge Vikmång (S)
Huddinge kommun

Yoomi Renström (S)
Ovanåkers kommun

Kikki Liljeblad (S)
Norrköpings kommun

Emma Nohrén (MP)
Lysekils kommun

EU:s styrning, framtid och horisontella frågor

EU:s framtida långtidsbudget efter 2020

Förhandlingarna om kommissionens förslag till långtidsbudget har pågått sedan maj 2018. I början av december 2019 presenterade det finländska ordförandeskapet en siffersatt så kallad förhandlingsbox. Förslaget innebär en förstärkning av jordbrukspolitiken, men samtidigt nedskärningar i flera budgetposter jämfört med kommissionens ursprungsförslag – detta framförallt för sammanhållningspolitiken, migration, säkerhet och försvar.

Det finländska ordförandeskapet föreslog en budget om cirka 1 087 miljarder euro (2018 års priser), eller 1,07 procent av EU 27:s BNI. Detta kan jämföras med kommissionens ursprungsförslag om 1 135 miljarder euro eller cirka 1,11 procent av EU 27:s BNI. Den svenska positionen, tillsammans med Tyskland, Nederländerna, Danmark och Österrike, är som bekant 1 procent av BNI. Även Tyskland har anslutit sig till 1 procent, men har uttryckt att de kan tänka sig en större budgetomslutning om insatser går till klimatrelaterade åtgärder. Europaparlamentet position har inte förändrats. Det önskar se en budgetomslutning om 1,3 procent av EU 27:s samlade BNI.

Det finländska ordförandeskapet föreslog att 25 procent av långtidsbudgeten ska gå till klimatåtgärder. Dessa ska redovisas årligen. 40 procent av den gemensamma jordbrukspolitiken och 30 procent av sammanhållningspolitiken ska gå till

klimatåtgärder. En halvtidsöversyn av budgeten ska inte göras.

En punkt i förhandlingsboxen handlar om jämställdhet och jämställdhetsintegrering. En förändring i det finländska förslaget är att detta ska göras i relevanta program, tidigare uttrycktes att detta ska göras av aktiviteter och åtgärder i program och instrument.

På intäktsidan står fortsatt nya egna medel med intäkter från Europeiska utsläpps rättssystemet (ETS) och en avgift på mängden icke återvunnen plast inom varje medlemsland. Rabatter på medlemsavgifter föreslås fasas ut i slutet av 2020, med ”möjliga klumpsummerabatter 2021–2027”. Det återstår att se vad detta innebär.

I kommissionens förslag till långtidsbudget slås en rad instrument och fonder inom utvecklingspolitiken samman till ett instrument, Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument (NDICI). I kommissionens förslag är kommuner och regioners roll i internationellt utvecklingssamarbete inte tydlig och det finns ingen öronmärkt finansiering till lokala och regionala myndigheter. Kommissionens förslag förvånade SKR och förbundets paraplyorganisation CEMR, då det i nuvarande programperiod finns ett helt tematiskt program för civilsamhället och lokala och regionala myndigheter, CSO-LA. Kommissionen har även gjort utfästelser om lokala och regionala myndigheters viktiga roll i ge-

nomförandet av Agenda 2030, Parisavtalet och European Consensus on Development. SKR har uppvaktat UD och Sveriges representation i EU om detta under hösten 2019.

Europeiska rådet träffades den 12–13 december 2019 och diskuterade långtidsbudgeten. Europeiska rådet uppmanar sin ordförande att fortsätta förhandlingarna så att man ska kunna nå fram till en slutlig överenskommelse. Det kroatiska ordförandeskapet tar nu vid och en ny förhandlingsbox väntas presenteras under våren 2020.

Budgeten ska antas enhälligt i rådet. Europaparlamentet ska formellt godkänna budgeten. Siktet är nu inställt på att nå en överenskommelse om långtidsbudgeten under det tyska ordförandeskapet, andra halvåret 2020.

SKR avser att under våren 2020 fortsätta bevaka förhandlingarna kring förslaget till nästa långtidsbudget, då den ger de ekonomiska förutsättningarna för sektorsprogrammen i nästa programperiod.

SKR: *Skrivelse avseende kommissionens förslag till EU:s framtida långtidsbudget för perioden 2021–2027*

Kommissionen: *Förslag till ny långtidsbudget*

Ministerrådet: *EU:s nya långtidsbudget, Finländska ordförandeskapets förhandlingsbox*

Europaparlamentet: *Interimsrapport om EU:s nya långtidsbudget*

Regionkommittén: *Pressmeddelande*

Kontakt: *Marcus Stolte Holmberg*

Arbetet med Europa 2020-strategin och den europeiska planeringsterminen

EU och dess medlemsländer har genom Europa 2020-strategin enats om konkreta målsättningar inom sysselsättning, forskning och utveckling (FoU), klimatförändringar och energi, utbildning samt kampen mot fattigdom och social utestängning som EU ska nå senast år 2020. Medlemsländerna har i sin tur anpassat de övergripande målen till nationella mål utifrån nationella förutsättningar. Strategin har fungerat som utgångspunkt för den europeiska politiken och för EU:s långtidsbudget för perioden 2014–2020.

Arbetet med Europa 2020-strategin löper snart ut och strategin har börjat utvärderas. Samtidigt har kommissionen valt att utveckla och stärka den europeiska planeringsterminen. Planeringsterminen är kommissionens verktyg för ekonomisk styrning och används även för att övervaka och främja det nationella genomförandet av Europa 2020-strategin. I en årlig cykel följs framsteg mot måluppfyllelsen upp.

Arbetet med planeringsterminen startar med att kommissionen antar en årlig tillväxtöversikt under hösten. Den årliga tillväxtöversikten var något försenad till följd av att den inkommande kommission och presenterades först i slutet av december.

Sedan 2018 ska den europeiska pelaren för sociala rättigheter delvis implementeras via planeringsterminen. Med anledning av detta har kommissionen infört en social resultattavla som en del av den europeiska planeringsterminen. Medlemsstaterna jämförs däri med ett EU-genomsnitt inom 14 olika områden som rör exempelvis jämställdhet på arbetsmarknaden, levnadsvillkor och fattigdom, ungdomar, arbetsmarknadens dynamik och barnomsorg.

SKR träffar löpande Statsrådsberedningen, arbetsmarknadens parter och kommissionens representation för att diskutera tillväxt- och sysselsättningsfrågor inom ramen för Europa 2020-strategin. SKR har i flera sammanhang efterfrågat en ny långsiktig och sammanhållen tillväxt- och sysselsättningsstrategi för EU, och förbundet har uppmanat regeringen att verka för en uppföljare till Europa 2020-strategin som ligger i linje med de globala målen. En eventuell ny strategi väntas antas först under det tyska ordförandeskapet i rådet, andra halvåret av 2020.

SKR: *Europa 2020-strategin*

Kommissionen: *Utvärdering av de sociala målen i Europa 2020-strategin, Europeiska planeringsterminen, Landrapporten för Sverige 2019, Landspecifika rekommendationer för Sverige 2019*

Regeringen: *Europa 2020-strategin, Nationella reformprogrammet 2019*

Regionkommittén: *Europa 2020 Övervakningsplattform*

Kontakt: *Malin Looberger*

Genomförandet av Agenda 2030

Sedan Agenda 2030 för hållbar utveckling antogs i FN:s generalförsamling 2015 har genomförandet av agendan och de globala målen pågått med stort engagemang på lokal och regional nivå runt om i hela världen.

Kommissionen presenterade i slutet av januari 2019 ett diskussionsunderlag om ett hållbart EU till år 2030. SKR har yttrat sig över detta och följer den nya kommissionens arbete med de globala målen. Bland annat har kommissionen avisat att de globala målen tydligare ska inkluderas i den europeiska planeringsterminen. Det är i skrivande stund oklart hur. Kommissionen har även inrättat en fleraktörsplattform som ska stödja dess arbete med de globala målen.

SKR följer kommissionens och regeringens arbete och bevakar konkretiseringen av genomförandet, samt stödjer medlemmarna i arbetet med de globala målen.

Svenska FN-förbundet driver tillsammans med SKR projektet Glokala Sverige, där 81 kommuner och 15 regioner är med för att utveckla och ta fram utbildnings- och kommunikationsmaterial om Agenda 2030 till politiker och tjänstepersoner i kommuner och regioner. I början av 2020 utvidgas projektet till att omfatta ytterligare 50 kommuner och regioner.

Rådet för främjande av kommunala analyser, RKA, presenterade i mars nyckeltal som ska stödja kommuner och regioner arbetet med Agenda 2030. SKR kommer under 2020 att ta fram en Öppna Jämförelser Agenda 2030 utifrån nyckeltalen. Öppna Jämförelser Agenda 2030 väntas lanseras den 25 september.

SKR: *Agenda 2030*

RKA: *Rådet för främjande av kommunala analyser*

FN: *Glokala Sverige - Agenda 2030 i kommuner och regioner*

Kommissionen: *Mot ett hållbart EU 2030, Fleraktörsplattform*

Ministerrådet: *Rådsslutsatser Mot ett hållbart EU 2030*

Regeringen: *Agenda 2030 och globala målen, Agenda2030-delegationens slutbetänkande*

Kontakt: *Kerstin Blom Bokliden, Matilda Lindberg*

Brexit

Den 1 februari 2020 lämnar Förenade kungariket formellt EU. Med Förenade kungariket avses Storbritannien (England, Skottland och Wales) och Nordirland.

Detta utgör dock endast ett steg i utträdesprocessen, då en övergångsperiod fram till 31 december 2020 nu tar vid. Under övergångsperioden fortsätter EU:s regelverk att tillämpas i Förenade kungariket, samtidigt som de framtida relationerna med unionen ska utstakas. Detta inbegriper förhandlingar om diverse avtal och upplägg för bland annat handel, tullar och statsstöd – under en mycket begränsad tidsperiod. Premiärminister Boris Jonson har emellertid aviserat att han inte önskar förlänga övergångsperioden.

Den svenska regeringen framhåller att det är av yttersta vikt att upprätthålla en god och nära relation till Förenade kungariket efter utträdet den 31 december 2020. SKR har sedan 2018 deltagit i beredningsarbetet genom arbetsgrupper på Regeringskansliet. Förbundet fortsätter att följa

brexitprocessen och kommer aktivt delta i beredningsarbetet när den framtida relationen mellan EU och Förenade kungariket mejslas fram.

Regeringen: *Brexit – Storbritanniens utträde ur EU*

Kommissionen: *Förberedelser inför brexit*

Övrigt: *Kommerskollegium: Storbritannien lämnar EU, Information från Förenade kungariket*

Kontakt: *Milla Järvelin*

Konferensen om Europas framtid

Den senaste stenen som placerats i framtidsbygget av den Europeiska Unionen är vad Ursula von der Leyen valt att benämna som "Conference on the Future of Europe" – en central del av hennes agenda som nyttillträdd kommissionsordförande. I skrivande stund är struktur och mandat inte fastställt, men ett par grunder är kända.

Konferensen ska föra in en strukturerad dialog med medborgarna i diskussionen om unionens framtid, som de senaste åren förts mellan Europeiska rådet, Europaparlamentet och kommissionen. Den uppdragsbeskrivning som tilldelats kommissionens vice ordförande och kommissionär för demokrati och demografi, Dubravka Šuica, beskriver i korta ordalag uppdraget:

- › Konferensen ska etableras under 2020 och pågå i två år.
- › Europaparlamentet och Europeiska rådet ska inkluderas.
- › Deltagande ska vara lättillgängligt och möjligt för medborgare såväl online som i person.

Under sin utfrågning i Europaparlamentet betonade Šuica att konferensen ska sammanföra medborgare av alla åldrar, civilsamhället såväl som EU-institutioner. Målet är att inkludera ett brett tvärsnitt av EU:s medborgare och framförallt säkerställa deltagandet bland unga. Šuica poängterade att konferensen ska ge konkreta resultat och att överenskommelserna kan leda till lagstiftning, men att fördragsändringar är en sista utväg. Däremot är att först identifiera vad vi vill uppnå, och därefter välja lämpliga verktyg för att bäst uppnå förespråkade resultat.

Kommissionen presenterade i slutet av januari 2020 ett meddelande gällande sitt förslag till ramverk för den kommande diskussionen om Europas framtid. I meddelandet föreslås att konferensen organiseras utifrån två parallella spår. Det ena spåret ska fokusera på policy och mål med EU-samarbetet, det vill säga vad EU ska göra. Detta

med utgångspunkt i kommissionens sex politiska prioriteringar och Europeiska rådets strategiska agenda. Det andra spåret lyfter demokratiska processer och frågor av institutionell karaktär, det vill säga hur EU ska fungera. I meddelandet nämns bland annat transnationella listor till Europaparlamentsvalet och systemet för valet av kommissionsordförande.

Medborgare inkluderas via medborgardialoger och deltagande på en digital plattform, men kommissionen ser även behov av nya verktyg för att säkerställa ett brett deltagande. Detta bör enligt kommissionen ske på flera beslutsnivåer och i meddelandet lyfts den nationella, regionala och lokala nivån som centrala aktörer för att genomföra aktiviteter och belysa konferensen för medborgarna. Finansieringen av konferensen och aktiviteterna diskuteras inte mer djupgående än att kommissionen uppmanar alla EU-institutioner att vara beredda att bidra.

Kommissionen föreslår att konferensen inleds den 9 maj 2020 och att de tre institutionerna ska ha antagit en gemensam avsiktsförklaring innan dess. Kommissionen anser även att det kan vara möjligt för andra intressenter att underteckna dokumentet i efterhand.

I Europaparlamentet har arbetet med framtidskonferensen pågått parallellt i två konstellationer. Dels inom en arbetsgrupp bestående av företrädare från parlamentets partigrupper, dels inom utskottet för konstitutionella frågor (AFCO). Europaparlamentet antog en resolution den 15 januari 2020 gällande sin vision för konferensen. De föreslår bland annat en permanent mekanism för medborgardeltagande, via ändringar i fördragen och Medborgarnas Agora (medborgarforum). Dessa medborgarforum föreslås bestå av 200–300 medborgare, vara temainriktade samt, via företrädare, diskutera sina slutsatser med företrädare för bland annat Europeiska rådet, Europaparlamentet och kommissionen.

Europeiska rådet gav under sitt möte i december 2019 det kroatiska ordförandeskapet uppdraget att utarbeta en ståndpunkt, där rådets synsätt på utformningen av konferensen tydliggörs. I sina slutsatser lyfte Europeiska rådet genomförandet av den strategiska agendan, som antogs i juni 2019, och konkreta resultat för medborgarna som särskilt viktiga aspekter. Vidare poängterades att medborgardialoger och samråd bör utgöra en central del av konferensen, för att säkerställa ett brett

medborgardeltagande. Samtidigt ska de tre institutionerna – kommissionen, Europaparlamentet och rådet – alla vara delaktiga i processen. Likaledes de nationella parlamenten, som också bör ha en roll i processen.

Diskussioner om tidsplan, struktur och mandat för konferensen fortsätter och väntas fastslås under våren 2020. Europeiska rådet förväntas anta deras ståndpunkt vid det allmänna rådsmötet den 28 januari, varefter de tillsammans med Europaparlamentet och kommissionen ska framförhandla den slutliga strukturen för framtidskonferensen.

SKR:s kongress har sedan 2003 beslutat att förbundet ska stödja medlemmarna i arbetet med utveckling av medborgardialog, för att således stärka möjligheterna till inflytande och delaktighet för medborgarna i kommuner och regioner. Kommuner står närmast medborgarna, varför den lokala nivån roll måste tydliggöras och respekteras i arbetet med delaktighetsfrågor. Detta gäller nationell- såväl som EU-nivå. Det är avgörande att den lokala nivån kunskaper tillvaratas, för att säkerställa en god utveckling av relationen mellan medborgarna och EU:s institutioner. SKR fortsätter att bevaka utvecklingen.

Kommissionen: Ursula von der Leyens tal till Europaparlamentet, Dubravka Šuicas uppdragsbeskrivning, Meddelande om utformningen av konferensen om Europas framtid

Europaparlamentet: Dubravka Šuicas skriftliga svar till Europaparlamentet, Preparing the Conference on the Future of Europe, Europaparlamentets ståndpunkt om konferensen om Europas framtid, Origins of the 2019-24 EU Strategic Agenda

Europeiska rådet: Rådsslutsatser 12 december 2019, Allmänna rådetsmötet 28 januari 2020

Kontakt: Dag Håkansson, Lena Langlet, Martin Lidhamn

EU:s medborgarinitiativ – nya regler från 2020

Medborgarinitiativet ger alla EU-medborgare, som har uppnått rösträttsålder för Europaparlamentet, rätt att direkt vända sig till kommissionen med en uppmaning om att föreslå lagar på områden där EU har befogenhet att stifta lagar – till exempel miljö, transport eller folkhälsa. Ett medborgarinitiativ måste få stöd från minst en miljon

EU-medborgare från minst sju av medlemsstaterna. Av över 50 initiativ har endast fyra initiativ gått igenom hela processen.

- › Vatten – en mänsklig rättighet (Right2Water)
- › En av oss (One of Us)
- › Avskaffa djurförsök (Stop Vivisection)
- › Förbjud glyfosat (Ban Glyphosate)

Från och med den 1 januari 2020 gäller nya regler för det europeiska medborgarinitiativet. De nya reglerna ska göra det lättare att både driva och skriva på medborgarinitiativ och få fler att engagera sig. Det handlar till exempel om enklare registreringsprocedur med färre personuppgifter, namninsamling på nätet med möjlighet att underteckna med e-legitimation och att alla EU-medborgare kan skriva på initiativ – oavsett var de bor.

Förändringen har föregåtts av utvärderingar, rapporter och beslut av kommissionen, Europaparlamentet och rådet. Europeiska Regionkommittén har också förespråkat stärkt deltagardemokrati inom EU, samt en vilja att utveckla medborgarinitiativet som ett verktyg för att främja en europeisk debatt om frågor som är angelägna för EU-medborgarna.

Kommissionen: *EU:s medborgarinitiativ*

Kontakt: *Björn Kullander, Martin Lidhamn*

Fortsatt arbete för att stärka Sveriges röst i EU

Genom det så kallade EU-handslaget har 77 svenska aktörer arbetat för att stärka delaktigheten, kunskapen och engagemanget kring EU-relaterade frågor i Sverige – däribland SKR och ett stort antal kommuner och regioner. Det handlar om att stärka Sveriges röst i EU-arbetet, och är ytterst en fråga om demokrati.

Den 23 oktober 2019 välkomnade EU-minister Hans Dahlgren ingående handslagsaktörer till ett EU-forum, för återsamling och framåtblickande. Under diskussionerna poängterades bland annat vikten av ett kontinuerligt arbete och behovet av ökad samverkan mellan nationell, regional och kommunal nivå i frågor med bäring på EU. Regeringen har aviserat fortsatta satsningar på bland annat EU-skolambassadörsprogrammet, och välkomnar ytterligare EU-handslag.

SKR arbetar för ökad delaktighet i EU bland kommuner och regioner. Detta genom samordning, informations- och kunskapsspridning.

SKR: *EU-handslaget: Uppföljning av kommuner och regioners åtaganden, Lär andra om EU*

Regeringen: *Om EU-handslaget*

UHR: *Skolambassadörer för EU*

Kontakt: *Niklas Hellblom, Milla Järvelin*

Ansökan om Europa Direkt-kontor

Årsskiftet markerar 25-årsdagen för Sveriges inträde i EU. Unionsomfattande lagstiftning påverkar majoriteten av Sveriges lagar, och når hela vägen ner i den lokalpolitiska vardagen. Trots detta är kunskapen om EU generellt sett låg, en kunskapslucka som försvårar medborgarnas möjlighet till inflytande.

Ett viktigt verktyg för informationsspridning, ökat engagemang och deltagande i EU-frågor – kort sagt att stärka EU:s demokratiska förankring – är det nätverk av lokala Europa Direkt-kontor som finns utspridda runtom i Europa.

Europa Direkt-kontor delfinansieras av kommissionen genom ett årligt engångsbelopp. Kontoren erbjuder dessutom flera utbildningsresor till både Stockholm och Bryssel samt goda möjligheter till nätverkssamarbete.

Idag finns 440 informationskontor i EU, varav 14 i Sverige – från Sjöbo i söder till Luleå i norr. Ansökningsprocessen inför den nya verksamhetsperioden, som inleds 2021, är igång under våren och sker via kommissionens svenska representationskontors webbplats.

Europa Direkt-kontoren ansvarar för att anordna lokala informationsevenemang – seminarier, debatter eller workshops – med syfte att inspirera till engagemang och delaktighet bland den breda allmänheten, även bland dem med lägre intresse för EU och EU-kritiska åsikter. Att etablera relationer med lokala journalister, myndigheter, föreningar, universitet och skolor är andra viktiga uppgifter. Vidare ingår även informationsförmedling till lokala företag och myndigheter som vill ta del av EU:s olika fonder och stödprogram.

Kommissionen: *Europa Direkt – Kontaktpunkter i Sverige*

Kontakt: *Niklas Hellblom, Milla Järvelin*

Miljö, energi och transport

Prioriterad fråga 2020: Ett klimatneutralt EU 2050

I december 2019 presenterade kommissionen sitt meddelande om "En europeisk grön giv" med bland annat målet att Europa ska bli den första klimatneutrala världsdelen år 2050. Nederländske Frans Timmermans har utsetts till vice verkställande ordförande, med ansvar för området.

Tillsammans med Litauens kommissionär Virginijus Sinkevičius, med ansvar för miljö och hav, ska Timmermans arbeta med en strategi för biologisk mångfald för 2030. Givnen omfattar också insatser för ren och trygg energi, byggande och renovering, smart mobilitet samt ett helhetsgrepp för en framtid utan föroreningar, avseende såväl luft, vatten som kemikalier. Kommissionen föreslår en ny handlingsplan för att mobilisera industrin för en cirkulär ekonomi, där Europa ska leda utvecklingen kring bland annat engångsplaster och mikroplaster. En annan av pelarna i den gröna givnen är strategin för en hållbar livsmedelspolitik från jord till bord, som ska adressera såväl matvinn och användandet av bekämpningsmedel som ökad information och märkning till konsumenter. Slutligen omfattar givnen finansiering och en rättvis omställning.

Klimat och energi

Målet om klimatneutralitet till 2050 ska förankras genom den första europeiska klimatlagen. Kommissionen vill även höja ambitionen när det gäller målet för minskade utsläpp till år 2030, från överenskomna 40 procent till minst 50 procent. Arbetet omfattar även minskade avtryck från transportsektorn, översyn av energiskattedirektivet, genomförande av lagstiftning såsom utsläppshandel (ETS), en justeringsmekanism för koldioxid från import inom vissa sektorer, bördefördelning mellan länder, markanvändning (LULUCF), en ny strategi för klimatanpassning samt en europeisk klimatpakt. Den senare är tänkt att engagera medborgare och bygga vidare på olika kanaler och initiativ såsom Borgmästaravtalet, och ska även stödja städers strategier för hållbar urban utveckling. Timmermans har även i uppdrag att samordna arbetet med fonden för en rättvis omställning, som främst ska stödja de industri-, kol- och energiintensiva regioner som påverkas mest av omställningen.

Inom energiområdet har Kadri Simson från Estland som ansvarig kommissionär fått i uppdrag att skyndsamt genomföra lagstiftningen inom energieffektivitet och förnybar energi. Sim-

son ska även se till att Europa följer principen om energieffektivitet först, påskynda distributionen av ren energi samt hjälpa till att öka investeringarna i ren energi. Investeringar ska öka genom den nya Sustainable Europe Investment Plan, som presenterades av kommissionen i mitten av januari. Investeringsplanen ska finansiera den gröna given, och omfattar minst 1 biljon euro över en tioårsperiod. Finansiering sker delvis genom EU:s nästa långtidsbudget, som dock fortfarande är under förhandling. Kommissionen ska också skapa incitament för privata och offentliga investeringar för hållbara gröna satsningar. Kommissionen lägger även fokus på regionalt samarbete, där de betonar att människor och regioner kommer att bidra och hjälpa till i omställningen gentemot renare och mer effektiva energisystem. De regioner som är mest utsatta i omställningen ska stödjas genom fonden för en rättvis omställning, som föreslås öronmärka minst 100 miljarder euro i stöd under nästa programperiod 2021–2027. Det aviseras även ökat stöd för egenproducenter av energi samt till att använda ett nyinrättat observatörsorgan för att identifiera behov att motverka energifattigdom.

Svenska kommuner och regioner berörs i hög grad av EU:s politik i sitt frivilliga arbete för minskad klimatpåverkan, både med stödjande ambitioner och styrmedel samt problematisk detaljstyrning. Exempel på det senare är skattebestämmelser, administrativa krav och nationella tak för grödebaserade biodrivmedel som etanol och biodiesel från raps (RME). Krav på individuell mätning och debitering av värme i flerbostadshus ska införas i Sverige, trots att de flesta svenska bedömare är eniga om att det kommer att innebära ökad energianvändning och risk för energifattigdom. Kommissionens regelverk kring energikrav på byggnader medför också att förnybar energi på plats och värmepumpar premieras framför fjärrvärme.

Därtill pågår EU-arbete med kriterier (taxonomi) kring hållbara investeringar som kommer att definiera vad som anses hållbart. I arbetet finns flera problematiska förslag för svenska kommuner och regioners användning av och investeringar i biodrivmedel, bioenergi, fjärrvärme, kraftvärme, energiutvinning ur avfall et cetera.

SKR kommer att följa utvecklingen på dessa områden för att tillsammans med andra parter verka för bra och teknikneutrala villkor för hållbarhetsarbetet i kommuner och regioner.

Kommissionen: *En europeisk grön giv*

Kontakt: *Andreas Hagnell*

Prioriterad fråga 2020: EU:s vattendirektiv – bättre hänsyn till lokala förutsättningar

Svenska kommuner och regioner påverkas av EU:s vattenlagstiftning både i rollen som verksamhetsutövare och tillsynsmyndighet. SKR arbetar för ambitiösa regelverk, utan detaljstyrning där uppströmsperspektivet prioriteras. Det är mer kostnadseffektivt att ställa högre krav på producenter av kemikalier och läkemedel än ökade krav på rening i renings- och vattenverken. Kommissionen har i den gröna given aviserat att de 2021 kommer att presentera en plan för nollutsläpp till vatten, luft och jord, vilket kommer påverka vattenlagstiftningen.

Avloppsdirektivet

Direktivet för rening av avloppsvatten från 1991 har utvärderats under det senaste året för att avgöra huruvida regelverket fortfarande är ändamålsenligt eller om det behöver revideras. SKR menar att avloppsdirektivet är föråldrat och inte driver miljöskyddet tillräckligt kraftfullt. Svenska kommuner är både verksamhetsutövare och tillsynsmyndighet och påverkas i hög grad av bestämmelserna. Dessutom är direktivets nuvarande utformning delvis orsak till att kommissionen beslutat att stämma Sverige för brott mot avloppsdirektivet. Kommissionen anser att tio orter bryter mot direktivets krav och bland annat mot undantaget för rening av syreförbrukande ämnen (BOD7) i kallt klimat. Nu hotar böter på flera hundra miljoner kronor för regeringen, och små kommuner i norra Sverige tvingas till dyra investeringar utan påvisbar miljönytta. När Sverige gick med i EU 1995 förutsattes att undantaget för kallt klimat skulle gälla även i Sverige. I direktivet står dock att läsa att undantaget enbart gäller för kallt klimat i orter som ligger 1500 meter över havet, och inga orter i Sverige ligger på den höjden. Dock fungerar biologisk rening lika illa i nordens kalla klimat som på hög höjd i Alperna.

SKR har svarat på det offentliga samrådet om direktivet och framfört att undantaget för kallt klimat måste gälla även i Sverige, samt att utsläppskraven ska vara skarpa men relevanta och anpassade till att hantera de skilda förhållanden som råder inom och mellan medlemsstater. Utvärderingen är försenad och kommissionen väntas presentera resultaten av utvärderingen under början av 2020.

Kommissionen: *Översikt, EU:s direktiv om avloppsvatten*

Kontakt: *Maja Högvik*

Ramdirektivet för vatten

Sedan vattendirektivet antogs för tjugo år sedan har mycket hänt. Dels har tekniker, metoder, kunskaper och erfarenheter förändrats och utvecklats, dels har klimatförändringarnas effekter på vattnets kvalitet såväl som kvantitet intensifierats. För att kunna skapa långsiktigt hållbara samhällen med livskraftiga vattenmiljöer skulle direktivet behöva moderniseras samtidigt som en hög ambitionsnivå bibehålls.

Ramdirektivet har stor påverkan på svenska kommuner och regioner. Direktivet påverkar alltifrån åtgärdsarbete för skydd och återställande av vattenförekomster, till stadsplanering och samhällsviktiga verksamheter och infrastrukturprojekt. Problemet är att direktivets möjligheter till undantag inte är anpassade till situationer som uppstår i normal stads- och samhällsutveckling, vilket skapar problem för exempelvis byggandet av avloppsreningsverk, bostäder och infrastrukturinvesteringar. Det är dessutom de verksamheter med högst miljöambitioner och med effektivast rening som riskerar att stoppas, eftersom det inte finns bättre tekniska lösningar med högre reningsgrad att ta till.

SKR har varit engagerade i den utvärdering av direktivet som kommissionen genomfört under 2019 och deltagit i möten med såväl kommissionen, Europaparlamentarikerna som med Regeringskansliet för att belysa hur direktivet påverkar samhällsviktiga verksamheter. Dessvärre ansåg kommissionen i sin utvärdering, som presenterades i december 2019, att direktivet fortsatt är ändamålsenligt, varför det troligen inte kommer öppnas upp för revision. SKR beklagar utvärderingens resultat och menar att den har undvikit att adressera flera viktiga frågor, som till exempel de rättsliga effekterna av Weserdomen samt hur direktivet förhåller sig till förändringar i vattnet till följd av klimatförändringarna.

Kommissionen: *Webbplats vatten, Resultat av översyn av ramdirektivet för vatten*

Kontakt: *Maja Högvik*

Dricksvattendirektivet

Kommissionen inledde översynen av dricksvattendirektivet redan 2015, och presenterade sitt omarbetade förslag i februari 2018. Då föreslogs bland annat att kontrollfrekvensen för dricksvattenanläggningar skulle öka, samt att en riskbaserad metod för dricksvattenkontroll skulle införas. Kommissionen önskade också förtydliga kopplingen mellan dricksvattendirektivet och det övergripande ramverket för vattenskydd (ramdirektivet för vatten), genom att kräva bättre faroanalyser på råvatten.

Svenska kommuner är både dricksvattenproducenter och kontrollmyndigheter och berörs därför i hög grad av direktivet. SKR har bedrivit ett aktivt påverkansarbete för att säkerställa att det ska anpassas efter svenska kommuners förhållanden. Förbundet har lyft att den administration och de rapporteringskrav som föreslogs av kommissionen var alltför långtgående. Medlemsstaterna måste i högre grad själva få bestämma över hur kvaliteten på dricksvatten ska regleras. Det krävs också en större flexibilitet för vilka krav som ska ställas på små dricksvattenproducenter, som till exempel samfälligheter och mindre kommersiella verksamheter med egen brunn.

Europeiska Regionkommittén och Europaparlamentet antog sina respektive positioner redan under 2018. Förhandlingarna i ministerrådet tog längre tid och de enades om en allmän inriktning först under våren 2019. SKR har fått gehör för flera av de viktigaste synpunkterna i både Europaparlamentet och i ministerrådet och kommer nu att fortsätta bevaka trilogförhandlingarna, som påbörjades under hösten 2019.

På nationell nivå arbetar SKR för en mer sammanhållen syn på dricksvatten. Det är viktigt att nationella myndigheter med ansvar för olika delar av dricksvatten samordnar arbetet med varandra och med kommunerna. SKR kommer också att diskutera med departement och myndigheter hur de nya förslagen för dricksvattenkontroll bäst implementeras i Sverige.

Kommissionen: *Förslag till nytt dricksvattendirektiv*

SKR: *Pressmeddelande och yttrande*

Kontakt: *Michael Öhlund*

Ny förordning om återanvändning av vatten

För att åtgärda vattenbristen inom EU presenterade kommissionen i maj 2018 nya regler, i syfte att stimulera ökad återanvändning av renat avloppsvatten inom jordbrukssektorn. Kommissionen föreslog ett antal minimikriterier med syfte att säkerställa att återanvändningen är säker för såväl miljö som för konsumenter. I december 2019 kom ministerrådet och Europaparlamentet överens med kommissionen om hur förslaget ska utformas – nu väntar det formella godkännandet av båda institutionerna.

Återanvändning av vatten är redan idag vanligt förekommande i södra Europa, men kan komma att bli mer aktuellt även i Sverige om vattenbristen ökar till följd av klimatförändringarna. Det är därför viktigt att Sverige aktivt arbetar med att underlätta för regioner och kommuner att skapa en hållbar vattenförsörjning genom att uppmuntra till återanvändning av vatten. Jämfört med exempelvis avsaltningsanläggningar är återanvändning ett mer hållbart alternativ.

SKR välkomnar förslaget och ställer sig positiva till reglering med hjälp av minimikriterier, men bedömer att det finns frågetecken kring hur tillståndsprocessen ska gå till i Sverige. Det är viktigt att det finns tydliga processer och en förenklad hantering för små anläggningar med låga risker. Även om syftet med förslaget på lagstiftning är gott, riskerar det att inte ge tillräcklig önskad effekt om administrationen är för omfattande.

Kommissionen: Förslag till ny förordning om återanvändning av vatten

Kontakt: Michael Öhlund, Maja Högvik

Mikroplaster

Under våren 2019 lämnade Europeiska kemikalie-myndigheten (ECHA) förslag om begränsningar av avsiktligt tillsatta mikroplaster i produkter. Det har därefter hållits öppna samråd om förslaget och ytterligare öppna samråd planeras att genomföras under kommande vår.

SKR anser att förbud mot avsiktligt tillsatta mikroplaster är nödvändigt. Detta gäller inte enbart produkter såsom kosmetika och tandkräm, utan förbud måste övervägas i ännu flera led.

I Sverige finns till exempel cirka 1 400 konstgräsplaner som utgör en stor potentiell källa till spridning av mikroplast, varför förbundet följer och driver utvecklingen inom detta område på nationell, nordisk och europeisk nivå. En av frågorna som behandlades i förslaget var huruvida det fanns anledning att omfatta granulater för fyllning av konstgräsplaner med ett förbud, samt om granulater från bildäck i sådana fall ska hanteras på ett annat sätt än granulater av nytillverkad råvara.

Förbundet har besvarat konsultationen och framhåller att all tillförsel av granulater på konstgräsplaner måste begränsas eller stoppas, alldeles oavsett om de härstammar från en nytillverkad produkt eller från ett avfall. Förslaget granskas nu av ECHA:s vetenskapliga kommitté.

ECHA: Förslag om begränsning av mikroplaster

Kontakt: Fredrik Bäck

Prioriterad fråga 2020: Mobilitet och infrastruktur

Frågan om mobilitet och infrastruktur är en viktig del av EU:s arbete med att förverkliga den inre marknaden och att nå målet om ett klimatneutralt EU år 2050. Den nya kommissionen har angett att transportpolitiken inom EU under mandatperioden 2019–2024 ska bidra till ambitionen om noll föroreningar, med fokus på att minska transportsektorns påverkan på klimatet och de naturliga miljöerna.

Den nya kommissionen har aviserat en strategi för hållbar och smart mobilitet, som ska fokusera på att öka användningen av hållbara och alternativa transportbränslen för väg-, sjö- och lufttransporter. Ansvarig kommissionär är Adina-Ioana Vălean från Rumänien. En översyn av energiskattdirektivet ska göras för att anpassas till kommissionens klimatambitioner, i tillägg till en utfasning av de fossila bränslesubventionerna. Utöver detta uttrycker kommissionen en vilja att tillvarata de möjligheter som är kopplade till automatiserad mobilitet, med ett starkt fokus på digital innovation och att en fortsatt modernisering av viktiga transportsystem ska säkerställas. Utvecklingen och moderniseringen av Europas transporter ska även förbli ekonomiskt överkomliga, pålitliga och tillgängliga, särskilt för låginkomsttagare och personer bosatta i avlägsna områden.

Utvärdering av paketet för rörlighet i städer

Kommissionen har beslutat att genomföra en omfattande utvärdering av paketet för rörlighet i städer, under parollen ”Tillsammans för en konkurrenskraftig och resurseffektiv rörlighet i städer”. EU:s paket för rörlighet i städer syftar till att stärka stödet till europeiska städer genom samordnade åtgärder på EU-nivå och i medlemsländerna. Sedan förordningen antogs 2013 har utveckling skett på flera fronter, bland annat har EU:s ambitioner på området skärpts, inte minst vad gäller synen på teknikutvecklingen av exempelvis elfordon och autonoma fordon. Samtidigt ökar utsläppen av koldioxid från transportsektorn i Sverige och det finns forskning som visar på att autonoma fordon och mobilitetstjänster kan komma att öka biltrafiken i städerna.

Under det fjärde kvartalet 2019 höll kommissionen ett öppet samråd om utvärdering av paketet om ren rörlighet. SKR:s styrelse antog i november 2019 ett yttrande där en utvärdering av paketet för rörlighet i städer välkomnas, mot bakgrund av det förutspådda tekniksprångets potential samt det faktum att utsläppen från transportsektorn ökar. Åtgärder för att lösa problemen med rörlighet i städerna måste utgå från lokala förutsättningar, och alla invånare ska ges förutsättningar till en god livsmiljö och tillgänglighet till hållbar mobilitet. SKR framhåller att det finns ett värdefullt samspel mellan stad och land, varför transportsystemet måste vara sammanhängande.

SKR fortsätter att aktivt bevaka utvecklingen i frågan.

Kommissionen: *Urban Mobility Package, Stadstrafik – utvärdering av EU-initiativ*

SKR: *Remissvar om utvärdering av paketet för rörlighet i städer*

Kontakt: *Ida Nelson*

Direktivet om infrastruktur för alternativa bränslen

Kommissionen lanserade i slutet av mars 2019 en så kallad färdplan, där de bland annat informerar om en kommande översyn av direktivet om utbyggnad av infrastruktur för alternativa bränslen (2014/94/EU). Kommissionen ska nu utvärdera

direktivets genomslag och relevans, med hänsyn till den senaste tekniska utvecklingen och marknadsutvecklingen. Det är öppet för alla medlemmar i Sustainable Transport Forum (STF) att bidra i arbetet.

Kommissionen genomförde, i enlighet med artikel 10.2 i direktivet, en bedömning av de nationella handlingsprogrammen och deras samstämmighet på unionsnivå. I ett meddelande riktade kommissionen kritik mot de nationella programmen, bland annat för att medlemsstaternas målsättningar för elektrifiering ansågs endera otillräckliga eller orealistiska.

SKR har sedan tidigare välkomnat en gemensam teknisk standard för infrastruktur för alternativa bränslen på EU-nivå, men är samtidigt kritisk till delar av kommissionens förslag som förbundet anser vara för detaljreglerande.

I andra kvartalet 2019 genomfördes en öppet offentligt samråd om färdplanen för utvärderingen av direktivet, där kommissionen beskriver bakgrund och syfte till utvärderingen och hur den planeras att genomföras. Färdplanen förväntas antas i andra kvartalet 2020.

Kommissionen: *Meddelande om en handlingsplan för infrastruktur för alternativa bränslen, Infrastruktur för alternativa bränslen – utvärdering*

SKR: *Yttrande om genomförande av direktivet om byggnad av infrastrukturen för alternativa bränslen*

Kontakt: *Ida Nelson*

Översyn av TEN-T

EU:s transportpolitik, driven genom Fonden för ett sammanlänkat Europa (CEF) och de transportsystem som definieras i det Transeuropeiska transportnätverket (TEN-T), är viktiga mekanismer för utveckling av ett sammanlänkat europeiskt transportsystem. EU:s transportpolitik är även av betydelse för nationell och regional utveckling, inte minst i gränsregioner, var EU:s regelverk utgör ett viktigt komplement till den nationella planeringen.

EU har genom TEN-T definierat nio prioriterade kärnkorriderer som ska utvecklas fram till 2030 och utgöra ryggrad i Europas transportsystem. Sverige är sammankopplat med TEN-T genom Scanmed-korridoren (Scandinavian-Mediterranean Core Network Corridor), som är Europas

längsta transportkorridor och förbinder Norden med Medelhavet. År 2021 kommer förlängningar av stomnätskorridorerna införlivas i CEF, något som förhandlats under våren 2019 och som kommer att slutförhandlas inom ramen för EU:s nästa långtidsbudget. SKR har framfört sitt stöd för de förslag till förlängningar av stomnätskorridorerna Skandinavien-Medelhavet och Nordsjön-Östersjön som föreslås, men önskar emellertid att kommissionen ytterligare överväger de förslag på förlängningar som spelats in av svenska regioner.

Senast år 2023 ska kommissionen presentera en översyn av TEN-T och under hösten 2018 lanserades det arbete som ska leda fram till översynen. I april 2019 öppnade kommissionen upp för ett samråd gällande utvärdering av riktlinjerna för TEN-T. SKR besvarade detta och lyfte särskilt

fram behovet av att uppdatera riktlinjerna, i syfte att på ett tydligare sätt stötta omställningen mot en fossilfri fordonsflotta samt för att fånga de möjligheter som ökad digitalisering av transportsystemet kan innebära. SKR lyfte även fram behovet av att ytterligare samordna de investeringsmedel som finns tillgängliga via nationella planer, läns-transportplaner, EU:s regionalfonder och CEF.

Utvärderingen av riktlinjerna för TEN-T utgör återkoppling till kommission inför förberedelserna av en ny förordningstext. Fördjupade samråd följer efter det att kommissionen har publicerat det nya förslaget.

SKR: *Remissvar om utvärdering av riktlinjerna för TEN-T*

Kontakt: *Emma Ström*

Regional utveckling och samarbete

Prioriterad fråga 2020: Sammanhållningspolitiken 2021-2027

Kommissionen presenterade i maj 2018 sitt förslag till EU:s nästa långtidsbudget och förslag till förordningar för sammanhållningspolitiken. Intensiva förhandlingar har pågått mellan EU:s medlemsstater sedan dess. I maj 2019 nådde medlemsstaterna en överenskommelse om lagstiftningspaketet för sammanhållningspolitiken och under hösten 2019 påbörjades de så kallade trilogerna – förhandlingar mellan medlemsstaterna, kommissionen och Europaparlamentet. Det finländska ordförandeskapet i rådet har presenterat en siffersatt förhandlingsbox, som innebär en minskning av budgeten för sammanhållningspolitiken.

I kommissionens ursprungliga förslag till långtidsbudget minskar sammanhållningspolitiken med 10 procent. Det finländska ordförandeskapet skär ytterligare 2 procentenheter, vilket ger en sammanlagd nedskärning på 12 procent jämfört med den nuvarande budgeten för sammanhållningspolitiken.

SKR beklagar detta och menar att sammanhållningspolitiken fortsatt måste prioriteras i EU:s budget. Detta för att säkerställa Europas sammanhållning samt bidra till tillväxt och sysselsättning i EU:s regioner.

Regionernas prioriteringar och regeringens strategiska ställningstaganden

Regeringskansliet har påbörjat en översyn av den regionala tillväxtpolitiken, där sammanhållningspolitiken ses som en integrerad del. Under våren 2019 erbjöds regionerna att inkomma med prioriteringar för det regionala tillväxtarbetet, inklusive sammanhållningspolitiken. Under hösten har regeringen haft dialog med regionerna på politisk nivå om innehållet i Europeiska regional- och socialfonden för kommande period.

När det gäller regionalfonden ser regionerna behov av fortsatta investeringar i kluster, innovationssystem, smart specialisering, näringslivets kompetensförsörjning och digitalisering, men också energieffektivisering, hållbara transporter och cirkulär ekonomi. I den samlade redovisningen av regionernas prioriteringar lyfts också

fram att de vill se en breddad definition av stadsutveckling och att fler städer än idag kan omfattas av insatser för hållbar stadsutveckling inom regionalfonden. Infrastruktur är fortsatt ett prioriterat område för de fyra nordliga länen, som också har extra medel allokerade utifrån gleshetskriteriet. När det gäller socialfonden har regionerna pekat på att de vill se ett större fokus i fonden på strategisk kompetensförsörjning och insatser för omställning, det vill säga att rusta individer för nya krav på arbetsmarknaden – bland annat till följd av digitalisering.

Regionerna är också eniga om att behålla regionala program, men att de ser behov av ett nationellt program för att möjliggöra samverkan mellan programområdena.

Regionernas prioriteringar utgör ett viktigt underlag inför det fortsatta arbetet med strategiska ställningstaganden för fondernas genomförande i Sverige, som Regeringskansliet har påbörjat utformningen av.

Programmeringsuppdrag avseende regionalfonden för programperioden väntas tidigt 2020.

Kommissionen: *En ny sammanhållningspolitik, Förslag på förordningar för sammanhållningspolitiken efter 2020*

SKR: *Skrivelse om EU-fonder inom det sammanhållningspolitiska området, EU:s fonder och program 2014-2020, SKR:s rapport Regionalt utvecklingskapital*

Kontakt: *Ellinor Ivarsson*

Förhandlingar om Interreg

Förhandlingar pågår inför nästa programperiod. Förslaget till Interreg-förordning förhandlas i rådsarbetsgruppen för strukturella åtgärder. Återstående frågor är bland annat tematisk koncentration (öronmärkning för vissa givna prioriteringar) och obligatorisk programmering mot vissa politiska mål, något som det innevarande ordförandeskapet kommer att fokusera på med ambitionen att nå en överenskommelse under våren 2020. Precis som för övriga fonder och program är utfallet dock avhängigt den övergripande förhandlingen om EU:s nästa långtidsbudget. Sverige står för den budgetrestriktiva linjen, vilket troligen får konsekvenser för kuverten för olika områden. En preliminär beräkning vad gäller Interreg, är en förväntad minskning med cirka 10 procent för Sveriges del. I flera medlemsstater räknar man med en betydligt större minskning, exempelvis i Finland, där Interreg-tilldelningen förväntas minska med 28 procent. Detta får konsekvenser

när medlemsstaterna nu diskuterar vilka program och vilken inriktning som ska prioriteras.

Det finns en överenskommelse mellan medlemsstaterna från november 2018 om att bibehålla den nuvarande programstrukturen och att det ska vara en likabehandling av land- och havsgränser i programmen. Detta innebär att de tre programtyperna gränsöverskridande, transnationella och interregionala program troligen blir kvar. Det pågår dock en översyn av programstrukturen i syfte att undvika överlappande geografisk indelning och inriktning. För svenskt vidkommande rör det sig framför allt om programmen Nord och Botnia-Atlantica, där regeringen har inlett en dialog med såväl berörda svenska regioner som övriga nordiska länder.

Kommissionen har också påtalat att man vill se ett färre antal program. Detta kan betyda att inte alla program som Sverige omfattas av idag blir kvar. Ett programskrivningsarbete har dock initierats av de förvaltande myndigheterna i flertalet program, däribland Östersjöprogrammet, Nordsjöprogrammet, Interreg Europa och Urbact. Eventuella programmeringsuppdrag avseende de program som omfattar mer avgränsade geografier (gränsöverskridande program) väntas komma i början av 2020.

Kommissionen har under december 2019 presenterat ett antal diskussionsunderlag, där man ger sin bild av inriktningen i olika program. Dessa finns nu med som ett ingångsvärde i de diskussioner som förs mellan medlemsstaterna. Kommissionen kommer att fatta en så kallad delegerad akt avseende geografierna för nästa programperiods program, varefter medlemsstaterna ska komma överens med berörda samarbetsländer.

Kommissionen: *Diskussionsunderlag*

Kontakt: *Ellinor Ivarsson*

Övergångsregler för den gemensamma jordbrukspolitiken

Den gemensamma jordbrukspolitiken är det största utgiftsområdet i EU:s budget, och därmed också ett område där medlemsstaterna har många och olika åsikter om dess framtida utformning. Medlemsstaterna är än så länge inte överens om varken innehåll eller budgetram. Därför har kommissionen annonserat så kallade övergångsförordningar, vilket betyder att den nya programperioden för jordbrukspolitiken inte kommer att påbörjas 2021 utan troligen först 2022.

Den svenska positionen är att budgeten för den gemensamma jordbrukspolitiken ska minska samt att en större andel av kvarvarande medel ska gå till miljöåtgärder. För svensk del kommer regeringens livsmedelsstrategi vara vägledande för framtida insatser inom den gemensamma jordbrukspolitiken. Regeringskansliet har påbörjat arbetet med den strategiska plan som ska ligga till grund för kommande programperiod. Detta genom ett antal sakråd med berörda aktörer.

Kommissionen: Förslag till ändring av förordning vad gäller finansiell disciplin från och med budgetåret 2021

Riksdagen: Fakta PM om Övergångsregler för den gemensamma jordbrukspolitiken

Kontakt: Gustaf Rehnström

Förberedelse inför ESF+

De två senaste programperioderna har Europeiska socialfonden (ESF) riktats mot de som står långt ifrån arbetsmarknaden och sårbara grupper i samhället. Syftet har varit att öka inkluderingen och integrationen samt att stärka positionen i samhället för dessa grupper. Många utmaningar kvarstår vilket gör att inriktningen för kommande programperiod är av särskilt intresse för kommuner och regioner.

Kommunerna och Arbetsförmedlingen är de två aktörer som sökt och erhållit mest medel från ESF under programperioden 2014–2020 och är därigenom avgörande parter för programmets genomförande i Sverige. Projekten genomförs ofta i samverkan med lokala aktörer samt Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Ändamålet är huvudsakligen att utveckla stödet för grupper som står långt från arbetsmarknaden, men även kompetensförsörjning för kommuner, regioner och det omgivande samhället.

Kommissionen har inlett planeringsarbetet för nästa programperiod, med ambition att allt ska vara på plats för programstart 2021. Några utgångspunkter är att ESF även fortsatt ska vara det främsta finansieringsinstrumentet för att investera i människor, stärka den sociala sammanhållningen, öka den sociala rättvisan och stärka konkurrenskraften i hela EU. Fonden ska än mer

anpassas till landrapporter och rekommendationer i den europeiska planeringsterminen för politisk samordning, samt inriktas så att principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter ska kunna omsättas i praktiken.

Det nya namnet ESF+ innebär en sammanslagning av ESF, Sysselsättningsinitiativet för unga, Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt (FEAD), Programmet för sysselsättning och social innovation (EaSI) samt EU:s folkhälsoprogram. Det föreslås även att långsiktiga integrationsåtgärder ska finansieras av ESF+. Med detta vill kommissionen rationalisera och förenkla gällande regler och öka synergierna för starkare genomslag.

ESF+ ska investera på tre områden:

- › Utbildning och livslångt lärande.
- › Effektiva arbetsmarknader och lika tillgång till sysselsättning av hög kvalitet.
- › Social inkludering, hälsa och fattigdomsbekämpning.

För svensk del har arbetet hittills bestått av förhandlingar på EU-nivå av bland annat genomförandeapparaten och inriktningen för fonden. I slutet av april gav regeringen ett uppdrag till Svenska ESF-rådet att inleda arbetet med framtagandet av ett nationellt program för den nya programperioden. Uppdraget ska genomföras i samråd med berörda myndigheter, regionalt utvecklingsansvariga aktörer, arbetsmarknadens parter, civilsamhället samt andra aktörer som anses relevanta. Erfarenheter från fondsamordningen under programperioden 2014–2020 ska tillvaratas. Uppdraget att utarbeta ett förslag till socialfondsprogram ska även genomföras i nära samråd med Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet). Uppdraget inleddes med att sammanställa en omvärldsanalys. Denna lämnades till regeringen i oktober 2019.

ESF+ 2021–2027 är intressant för SKR och våra medlemmar ur flera perspektiv. Programmet kan:

- › underlätta kompetensförsörjningen för SKR:s medlemmar,
- › bidra till kompetensförsörjning för att stärka den regionala utvecklingen,
- › utveckla och bidra till omställning som möjliggör för medarbetare att behålla befintliga anställningar och/eller kvalificera sig till nya,
- › bidra till utvecklingen av arbetsmarknadspolitik och utbildningspolitik kopplat till målgrupperna för fonden på nationell, regional och lokal nivå.

Regeringen: Uppdrag att göra en omvärldsanalys och att lämna ett förslag till nationellt socialfondsprogram för perioden 2021-2027

Kontakt: Gunnar Anderzon

Prioriterad fråga 2020: Horisont Europa

2019 lämnade kommissionen sitt förslag gällande ett nytt ramprogram för forskning och innovation. Nuvarande ramprogram Horisont 2020 avslutas och det nya programmet, Horisont Europa, kommer att löpa 2021–2027. Kommissionen har inför det nya programmet genomfört öppna konsultationer till vilka SKR och förbundets medlemmar lämnat synpunkter. Europeiska Regionkommittén har tagit initiativ till egna yttranden i syfte att påverka programmet. SKR har medverkat i den utvärdering av den nationella NCP-organisationen (National Contact Point) för Horisont 2020 som Vinnova gjort.

Förslaget till nytt program betonar att forskning och innovation är bland de starkaste drivkrafterna för europeisk utveckling och tillväxt. Kommissionens förslag till budget för programmet uppgår till drygt 90 miljarder euro, medan förhandlingarna om nästa långtidsbudget i skrivande stund anger 84 miljarder euro. Föreslagna anslag innebär en förstärkning och att Horisont Europa kommer att vara världens största sammanhållna forsknings- och innovationsprogram.

Programmet kommer enligt förslaget att delas in i tre pelare med olika inriktning:

1. Vetenskaplig spetskompetens
– Grundforskning.
2. Globala utmaningar och europeisk industriell konkurrenskraft – Samhällsutmaningar och industriteknik.
3. Innovativa Europa– Ökat genomslag och innovation, Europeiska innovationsrådet.

Programmets mål är att forskning och innovation ska vara samhällsrelevant, göras i samproduktion med slutanvändare och inriktas på att lösa konkreta samhällsutmaningar. I förslaget betonas också den viktiga roll som offentlig sektor har i forsknings- och innovationssystem. SKR:s bedömning är att inriktningen på förslaget i flera avseenden motsvarar vad förbundet och dess medlemmar efterlyser, med en stark betoning på att forskning och innovation måste få genomslag i samhället och nyttiggöras där. Finansiellt ligger tyngdpunkten på pelare två och tre. Horisont Europa avses också kunna användas för att förstärka synergieffekter med strukturfonder, och i synnerhet regionala strategier för smart specialisering, liksom finansiering från Europeiska Investeringsbanken (EIB).

Kommissionen: Pressmeddelande

Ministerrådet: Horisont Europa

Kontakt: Eva Marie Rigné

Sysselsättning, arbetsmarknad och socialpolitik

Prioriterad fråga 2020: Den sociala dimensionen av EU

I april 2017 presenterade kommissionen ett socialt paket, vilket bland annat inkluderade ett förslag till proklamation om en europeisk pelare för sociala rättigheter samt ett reflektionspapper om den sociala dimensionen av EU:s framtid. Den sociala pelaren har medfört förslag och antagande av flera direktiv på arbetsrättens område under 2018 och 2019 som nu ska genomföras i medlemsstaterna, liksom införandet av en social resultattavla som en del av den europeiska terminen.

Den nya kommissionen har bekräftat sin ambition om att fortsätta arbeta med den sociala dimensionen av EU. Här ligger bland annat det fortsatta genomförandet av den europeiska sociala pelaren, att stärka den sociala dialogen med arbetsmarknadens parter på europeisk nivå, att ta fram en ny europeisk jämställdhetsstrategi och diverse aviserade lagförslag: ett europeiskt ramverk för minimilöner, ny lagstiftning mot diskriminering, åtgärder för att införa bindande lönetransparens, olika sätt att förbättra arbetsvillkoren för anställda inom digitala plattformar, samt förslag om ett europeiskt system för arbetslöshetsersättning, som ett komplement till nationella system.

Vidare kommer kommissionen även att lägga fram en grönbok om åldrande och inleda en bred debatt om långsiktiga effekter, särskilt inom vård och pensioner, och hur man främjar ett aktivt åldrande. Kommissionen har även aviserat att de vill investera mer i barnens framtid och lansera en omfattande strategi för att skydda barnens rättigheter.

Kommunernas och regionernas roll som arbetsgivare samt utförare och beställare av välfärdstjänster är avgörande för den sociala sammanhållningen, jämställdheten och sysselsättningen i Europa. Ett starkt deltagande från arbetsmarknadens parter, kommuner och regioner, i såväl framtagandet som genomförandet av EU-initiativ på det sociala området, är nödvändigt för att åtgärderna ska få lämplig och reell effekt.

SKR arbetar med de frågor som lyfts inom ramen för den sociala dimensionen av EU genom att bedriva ett aktivt påverkansarbete avseende den europeiska pelaren för sociala rättigheter.

Länkar: *Politiska riktlinjer för kommissionen 2019–2024*

Kontakt: *Malin Looberger, Jeanette Grenfors, Anna Ulveson*

En handlingsplan för att genomföra principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter

Den nya kommissionen avser att lägga fram en handlingsplan för ett fullständigt genomförande av den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Handlingsplanen förväntas presenteras i början av 2021 och under 2020 genomförs en konsultation om det sociala Europa. Handlingsplanen ska tas fram i nära samarbete med medlemsstaterna och med full respekt för subsidiaritetsprincipen. Flera av frågorna i nästföljande artiklar ingår som delar i denna plan.

SKR har sedan tidigare välkomnat den europeiska pelaren för sociala rättigheter och stödjer genomförandet i form av gemensamma europeiska målsättningar, riktlinjer och erfarenhetsutbyten inom det social- och sysselsättningspolitiska området. Det är dock den lokala och regionala nivån som måste äga besluten om hur de gemensamma målen ska nås.

SKR bedömer kommissionens lagstiftningsförslag med hänvisning till pelaren på dess enskilda meriter. Subsidiaritetsprincipen gör sig starkt gällande vid bedömningen av lämpligheten av EU-lagstiftning på arbetsrättens område. Förbundet förutsätter att regering och riksdag fortsatt värnar den svenska kollektivavtalsmodellen.

Kommissionen: *Den europeiska pelaren för sociala rättigheter, Färdplan för ett socialt Europa*
Kontakt: *Jeanette Grenfors, Malin Looberger*

Stärka den sociala dialogen med arbetsmarknadens parter på europeisk nivå

Kommissionen ska främja och stärka den sociala dialogen med arbetsmarknadens parter på europeisk nivå i alla sina prioriteringar.

SKR välkomnar att den sociala dialogen fortsatt står högt på den nya kommissionens agenda.

Kommissionen: *Den sociala dialogen*
Kontakt: *Jeanette Grenfors, Malin Looberger*

Färdplan för ett socialt Europa – Ett europeiskt ramverk för minimilöner

Kommissionen ska inom de första 100 dagarna av den nya mandatperioden föreslå ett ramverk – ett rättsligt instrument – för att varje arbetstagare i

EU ska få en skälig minimilön. Minimilönerna bör fastställas i enlighet med nationella traditioner, genom kollektivavtal eller rättsliga bestämmelser. Värdet betonas av den sociala dialogen mellan arbetsgivare och arbetstagare, som är de som känner sin sektor och sin region bäst.

Den 14 januari 2020 presenterade kommissionen en färdplan för ett socialt Europa samt det första av två samråd om minimilöner. I samrådet presenterar kommissionen sina tankar i frågan och ber om de europeiska arbetsmarknadsparternas synpunkter. SKR kommer att delta i det europeiska partssamrådet via CEEP och CEMR – förbundets europeiska arbetsgivarorganisationer. SKR ämnar även svara på det öppna samrådet när det presenteras.

SKR ingår tillsammans med övriga svenska arbetsmarknadsparter i en referensgrupp i frågan på Arbetsmarknadsdepartementet. Det pågår även ett lobbyarbete från svenska och nordiska arbetsmarknadsparter gentemot kommissionen och andra EU-institutioner. De danska, finska och svenska arbetsgivarna har skrivit ett brev till arbetsmarknadskommissionär Nicolas Schmit i frågan, och Schmit besökte även Danmark och Sverige och träffade arbetsmarknadens parter i december 2019.

SKR har tagit ställning till liknande frågor i tidigare yttranden. För förbundets medlemmar är det av största vikt att den svenska kollektivavtalsmodellen fortsatt värnas. Lönesättning ska fortsatt vara en fråga för medlemsstaternas och parternas ansvar. Det finns inget utrymme i EU-fördragen att hantera lönebildning genom instrument i form av EU-direktiv eller standarder på EU-nivå.

Kommissionen: *Färdplan för ett socialt Europa*
Kontakt: *Malin Looberger, Jeanette Grenfors*

Plattformsarbete

Den digitala omvandlingen innebär enligt kommissionen en snabb förändring som påverkar våra arbetsmarknader. Kommissionen kommer att undersöka olika sätt att förbättra arbetsvillkoren för anställda inom digitala plattformar, med särskilt fokus på kompetens och utbildning. Vidare kommer kommissionen under hösten 2020 anordna ett arbetstoppmöte gällande plattformsarbete.

Kommissionen: *Politiska riktlinjer för kommissionen 2019–2024*
Kontakt: *Jeanette Grenfors, Dag Håkansson*

Ett europeiskt system för arbetslöshetsersättning

Enligt kommissionen behöver mer göras för att stödja den som förlorar jobbet till följd av externa händelser som påverkar vår ekonomi. Kommissionen kommer därför att föreslå ett europeiskt system för arbetslöshetsersättning, för att skydda medborgarna och minska belastningen på de offentliga finanserna vid externa chocker. Förslaget ska komplettera de nationella systemen.

Kommissionen: *Politiska riktlinjer för kommissionen*

2019-2024

Kontakt: *Tor Hatlevoll*

Bindande åtgärder för lönetransparens

Kommissionen avser att presentera ett jämställdhetspaket i början av 2020, vari en ny jämställdhetsstrategi ingår. Som ett led i arbetet med denna jämställdhetsstrategi kommer kommissionen att lägga fram bindande åtgärder för lönetransparens inom de 100 första dagarna av sin mandatperiod.

Du kan läsa mer om jämställdhetsstrategin i kapitel 9 i denna publikation.

Kommissionen: *Jämställdhet*

Kontakt: *Jeanette Grenfors, Malin Looberger*

Ny lagstiftning mot diskriminering

Kommissionen avser att föreslå ny lagstiftning för att motverka diskriminering inom de områden där det fortfarande förekommer – i skrivande stund saknas emellertid skarpa förslag. Förbundet följer utvecklingen noga.

Kommissionen: *Politiska riktlinjer för kommissionen*

2019-2024

Kontakt: *Jeanette Grenfors, Malin Looberger, Anna Ulveson*

EU-direktiv om tydliga och förutsägbara arbetsvillkor i Europeiska Unionen

Sommaren 2019 antog ministerrådet Arbetsvillkordirektivet. Direktivet ska implementeras i nationell lagstiftning före den 1 augusti 2022. Regeringskansliet har tillsatt en så kallad bokstavsutredning i frågan, som ska redovisa sitt förslag i form av en departementsskrivelse senast den 31 maj 2020. I uppdraget ingår att bedöma i vilken utsträckning svensk rätt uppfyller direktivet och att lämna förslag till de nödvändiga författningsändringar som krävs. Uppdraget ska genomföras i samråd med företrädare för arbetsmarknadens parter och med beaktande av arbetet i relevanta pågående utredningar. SKR har bjudits in till möten i frågan tillsammans med övriga parter.

Parallellt med detta arbete har kommissionen tillsatt en expertgrupp som ska följa hur det nationella implementeringsarbetet fortskrider. Företrädare från medlemsstaterna och de europeiska arbetsmarknadsparterna ingår i denna grupp tillsammans med kommissionen.

EUR-Lex: *Direktiv om tydliga och förutsägbara anställningsvillkor i Europeiska Unionen*

Kontakt: *Jeanette Grenfors, Lina Cronebäck*

Inrättande av en europeisk arbetsmyndighet

Ministerrådet antog sommaren 2019 en förordning om inrättande av den europeiska arbetsmyndigheten (ELA). I *På gång inom EU Hösten 2019* redogörs närmare för bakgrund och uppgifter för myndigheten. Under hösten har arbetet med att etablera myndigheten påbörjats. ELA ska ha sitt säte i Bratislava och vara fullt operationell 2024.

Regeringskansliet har tillsatt en så kallad bokstavsutredning i frågan som ska redovisa sitt förslag i form av en departementsskrivelse senast den 15 maj 2020. Uppdraget innebär att biträda Arbetsmarknadsdepartementet med att utreda och bedöma behovet av kompletterande författning eller andra åtgärder till följd av förordningen, samt att lämna förslag på lämpliga lösningar inklusive nödvändiga författningsändringar. Uppdraget ska genomföras i samråd med företrädare för arbetsmarknadens parter och med relevanta myndigheter. SKR har tillsammans med övriga parter bjudits in till möten i frågan. Vid dessa möten har även myndighetens styrelsearbete diskuterats.

I myndighetens styrelse ingår bland annat representanter från medlemsstaterna samt de europeiska arbetsmarknadsparterna. Styrelsen har haft två möten under hösten.

ELA:s mål är att bidra till att säkerställa rättvis arbetskraftsrörlighet i hela unionen och bistå medlemsstaterna och kommissionen vid samordningen av de sociala trygghetssystemen inom unionen. ELA ska i detta syfte:

- › underlätta tillgång till information om rättigheter och skyldigheter rörande arbetskraftens rörlighet i hela unionen samt till relevanta tjänster,
- › underlätta och stärka samarbetet mellan medlemsstaterna när det gäller efterlevnaden av relevant unionsrätt i hela unionen, bland annat genom att underlätta samordnade och gemensamma inspektioner,
- › medla och underlätta lösningar vid gränsöverskridande tvister mellan medlemsstaterna, och
- › stödja medlemsstaternas samarbete när det gäller att bekämpa odeklarerat arbete.

För att uppnå sina mål ska myndigheten utföra följande uppgifter:

- a) Underlätta tillgången till information och samordna Eures.
- b) Underlätta samarbetet och utbytet av information mellan medlemsstaterna i syfte att underlätta en konsekvent, ändamålsenlig och effektiv tillämpning och efterlevnad av relevant unionsrätt.
- c) Samordna och stödja samordnade och gemensamma inspektioner.
- d) Utföra analyser och riskbedömningar när det gäller arbetskraftens rörlighet över gränserna.
- e) Stödja medlemsstaternas kapacitetsuppbyggnad när det gäller att säkerställa effektiv tillämpning och efterlevnad av relevant unionsrätt.
- f) Stödja medlemsstaterna när det gäller att bekämpa odeklarerat arbete i enlighet med artikel 12.
- g) Medla i tvister mellan medlemsstater som rör tillämpningen av relevant unionsrätt.

ELA har antagit sitt arbetsprogram för 2020. Enligt detta kommer myndigheten att under nästa år ha särskilt fokus på uppgift a) och c).

EUR-Lex: Förordning om inrättande av Europeiska arbetsmyndigheten

Kontakt: Jeanette Grenfors

EU-direktiv om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare

Europaparlamentet och rådet beslutade i juni 2019 om ett direktiv om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare. Direktivet ska tillämpas på alla arbetstagare som har ett anställningsavtal eller ett anställningsförhållande i enlighet med hur det definieras i gällande rätt, kollektivavtal eller praxis i varje medlemsstat.

Regeringen har beslutat att tillsätta en utredning som ska föreslå hur direktivet om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare ska genomföras i svensk rätt. Särskild utredare är Carina Gunnarsson, tidigare generaldirektör för Medlingsinstitutet och ordförande i Arbetsdomstolen.

I uppdraget ingår att beräkna eventuella konsekvenser som förslagen till genomförande kan medföra. Utredaren ska bedöma de ekonomiska konsekvenserna av förslagen för det allmänna och konsekvenserna i övrigt av förslagen. Om förslagen kan förväntas leda till kostnadsökningar eller intäktsminskningar för det allmänna, ska utredaren föreslå hur dessa ska finansieras. Utredaren ska också bedöma om förslagen är förenliga med Sveriges internationella åtaganden och om förslagen kan tänkas få konsekvenser för jämställdheten.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2020. Huvudpunkter i det nya direktivet:

- › Rätten till åtminstone tio dagars ledighet för fäder eller den motsvarande andra föräldern (där de erkänns enligt lag) i samband med födsel, med ersättning motsvarande åtminstone sjukpenning.
- › Individuell rätt till åtminstone fyra månaders föräldraledighet, av vilka två månader är icke-överförbara och betalda. Ersättningen för den icke-överförbara perioden fastställs av medlemsländerna.
- › Rätt till fem arbetsdagens ledighet per år för att vårda svårt sjuka eller beroende anhöriga.
- › Reglerna stärker också rätten för arbetande föräldrar (till barn upp till åtminstone åtta års ålder) och vårdare att kräva mer anpassningsbara arbetsscheman (exempelvis genom flexibla eller minskade arbetstimmar).

Direktivet trädde i kraft 12 juli 2019 och ska implementeras i nationell lagstiftning före den 1 augusti 2022.

EUR-Lex: Direktiv om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare

Kontakt: Malin Looberger

Vård, omsorg och folkhälsa

Prioriterad fråga 2020: Kommissionens förslag till förordning om gemensam utvärdering av medicinsk teknik

Kommissionen lämnade i januari 2018 ett förslag till en ny förordning om utvärdering av medicinsk teknik – läkemedel och medicintekniska produkter – som syftar till ökat samarbete mellan medlemsländerna. Förslaget till ny förordning har behandlats av Europaparlamentet och förhandlingar pågår nu i ministerrådet. Europaparlamentet och ministerrådet måste fatta likalydande beslut för att förordningen ska träda i kraft.

Syftet med förordningen är att undanröja hinder på den inre marknaden genom att skapa förutsägbarhet för företag och enhetliga krav på dokumentation. Det ska också motverka dubbelarbete och skapa långsiktigt EU-samarbete på detta område.

Förslaget till förordning innebär att kliniska utvärderingar av medicinsk teknik, så kallad HTA (Health Technology Assessment), ska göras unionsgemensamt. Utvärderingarna omfattar klinisk effekt och säkerhet, som sätts i relation till annan tillgänglig behandling av sjukdomstillståndet. Förslaget omfattar alla nya läkemedel som är föremål för EU-gemensamt godkännande, samt vissa medicintekniska produkter och diagnostika. Icke-kliniska HTA-analyser, exempelvis hälsoekonomiska, etiska eller organisatoriska, föreslås fortsatt göras på nationell nivå.

SKR anser att den föreslagna förordningen skulle få en stor direkt påverkan på hälso- och sjukvården. Förslaget innebär risk att nationella och regionala processer för införande av nya medicinska metoder tar längre tid eller att de gemensamma analyserna inte är relevanta för svenska förhållanden. SKR vill att förslaget till förordning justeras så att medlemsländerna får komplettera de gemensamt framtagna utvärderingarna med analyser relevanta för nationella och regionala förhållanden, så att tillgängligheten till nya medicinska metoder inte fördröjs.

SKR har sedan förslaget till förordning presenterades 2018, haft nära dialog med Socialdepartementet och förbundet har även givit sin syn på förslaget till Europeiska Regionkommittén och svenska ledamöter i Europaparlamentet. SKR kommer noggrant att följa frågan under 2020 och fortsätta ha regelbunden kontakt med Socialdepartementet och berörda svenska myndigheter för att diskutera lösningar som främjar förbundets medlemmar. SKR kommer också att ta förnyad kontakt med svenska och andra berörda Europaparlamentariker för att informera om förbundets hållning i denna fråga inför kommande förhandlingar med ministerrådet och kommissionen.

Kommissionen: *Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om utvärdering av medicinsk teknik och om ändring av direktiv 2011/24/EU*

Europaparlamentet: *Antagna ändringar*

Kontakt: *Sofie Alverlind*

Stella Kyriakides ny hälsokommissioner

Den 1 december 2019 tillträdde Stella Kyriakides från Cypern som ny kommissionär med ansvar för hälsofrågor och livsmedelssäkerhet. I sitt uppdragsbrev pekade kommissionsordförande Ursula von der Leyen ut ett antal hälsofrågor som hon vill att den nya hälsokommissionären ska arbeta med.

Kyriakides förväntas bland annat finna vägar att hjälpa till att säkerställa att Europa har tillgång till prisvärda läkemedel. Det ska ske på ett sådant sätt att den europeiska läkemedelsindustrin förblir innovativ och världsledande.

Vidare ska den nya kommissionären arbeta för att mesta möjliga görs för att tillvarata e-hälsans potential för att tillhandahålla högkvalitativ sjukvård och minska ojämlikheterna. Kyriakides ska arbeta med skapandet av ett "europeiskt utrymme för hälsodata" (European Health Data Space) för att främja utbyte av hälsodata och stödja forskning.

Kyriakides förväntas också fokusera på det fulla genomförandet av EU:s tvärsektorieplan mot antibiotikaresistens (European One Health Action Plan against Antimicrobial Resistance) och arbeta för en global överenskommelse om användning av och tillgång till antibiotika. En prioriterad fråga är att förklara fördelarna med vaccinationer och bemöta de myter, missuppfattningar och den skepticism som omger denna fråga.

Kommissionsordförande von der Leyen vill dessutom att Kyriakides tar fram en europeisk plan för att bekämpa cancer (Europe's Beating Cancer Plan), i syfte att hjälpa medlemsländerna att förbättra sitt förebyggande arbete mot cancer och cancervården.

Kommissionen: *Stella Kyriakides uppdragsbeskrivning*

Kontakt: *Erik Svanfeldt*

Europeiska referensnätverk

Kommissionen inrättade våren 2017 europeiska referensnätverk (ERN) för vårdgivare. ERN skapades inom ramen för den europeiska lagstiftningen om gränsöverskridande vård. Syftet är att dela kunskap och kompetens inom EU, för att förbättra diagnos och behandling av sällsynta och komplexa tillstånd. Nätverken består av specialister som håller virtuella paneldiskussioner om

patientfall, samverkar inom forskning, utbyter information och expertis med varandra samt hjälper patienternas läkare att ställa rätt diagnos eller välja lämplig behandling.

En första utlysning av ERN skedde i mars 2016. Detta resulterade i att det under mars 2017 lanserades 24 nätverk inom olika medicinska områden, som omfattar mer än 900 högspecialiserade enheter vid över 300 sjukhus i 26 medlemsstater. Dessa 24 områden rör idag främst sällsynta sjukdomar. Från Sverige deltar 30 enheter vid fem universitetssjukhus i 21 av totalt 24 referensnätverk.

I november 2019 genomfördes en andra ansökningsomgång för medlemskap i ERN. Totalt inkom 841 ansökningar till de befintliga nätverken, varav ett flertal från svenska enheter. Bedömning av ansökningar sker i flera steg och ska avgöras inom tolv månader. Om årets svenska ansökningar accepteras kommer Sverige vara representerade i alla ERN.

I juni 2019 publicerade medlemsstyrelsen för de europeiska referensnätverken en viljeinriktning, som uppmanade medlemsstaterna att mer aktivt arbeta för inkludering av ERN i de nationella hälso- och sjukvårdssystemen. Styrelsen förordar även att varje medlemsstat tydliggör kopplingen mellan ERN och nationella planer eller strategier för sällsynta sjukdomar.

I Sverige arbetar det nationella programområdet (NPO) för sällsynta sjukdomar, inom regionernas system för kunskapsstyrning, för att integrera ERN i det svenska hälso- och sjukvårdssystemet. Det sker till exempel genom att samordna insatser och resurser i syfte att förbättra den nationella samordningen. Sverige saknar i dagsläget en nationell plan för sällsynta sjukdomar.

SKR är positiva till ERN såväl som annan gränsöverskridande hälso- och sjukvårdssamarbete, under förutsättning att det sker inom ramen för medlemsstaternas självbestämmanderätt kring hälso- och sjukvårdens utformning, organisering och finansiering.

Kommissionen: *Europeiska referensnätverk*

ERN: *Uttalande från styrelsen av medlemsstater för europeiska referensnätverk*

Kontakt: *Ulrika Vestin*

Säkrare och effektivare antibiotika-användning

Antibiotikaresistens utgör en betydande samhällsörda och ett växande globalt hot. Inom EU beräknas den årligen orsaka 33 000 dödsfall och ekonomiska förluster på 1,5 miljarder euro. Kommissionen har därför arbetat med att bekämpa antibiotikaresistens sedan slutet av 1990-talet.

Antimikrobiell resistens är ett globalt hot mot hälsa som fortsätter att eskalera, vilket framhölls i en ny rapport från Interagency Coordination Group on Antimicrobial Resistance (IACG). För närvarande beräknas mer än 50 procent av antibiotikaförbruket globalt används på ett olämpligt sätt, exempelvis för behandling av virus eller användning av fel (bredare spektrum) antibiotika – vilket bidrar till spridningen av antimikrobiell resistens.

Världshälsoorganisationen (WHO) inledde i juni 2019 en global kampanj som uppmanar regeringarna att anta ett verktyg för att minska spridningen av antimikrobiell resistens, negativa händelser och kostnader. Verktuget AWaRe utvecklades av WHO: s Essential Medicines List för att minska resistensutvecklingen och göra antibiotikaanvändningen säkrare och mer effektivt. Verktuget klassificerar antibiotika i tre grupper – Access, Watch och Reserve – och specificerar vilka antibiotika som ska användas för de vanligaste och allvarligaste infektionerna, vilka som alltid ska finnas tillgängliga i sjukvården respektive vilka som måste användas sparsamt eller vidmakthållas och används endast som en sista utväg. Kampanjen syftar till att öka andelen av den globala antibiotikakonsumtionen i Access-gruppen till minst 60 procent och att minska användningen av antibiotika med störst risk för antimikrobiell resistens från Watch- och Reserve-grupperna.

Sverige spelar sedan länge en internationell ledande roll i arbetet mot antibiotikaresistens och ingår i ministeralliansen The Alliance of Champions, som Sverige tillsammans med Storbritannien initierade år 2015.

Sveriges regering har gett Vetenskapsrådet i uppdrag att inrätta ett tioårigt nationellt forskningsprogram om antibiotikaresistens. Syftet är att främja forskning om nya antibiotika och öka kunskapen om hur antibiotikaresistens kan motverkas. Vetenskapsrådet är värd för Joint Programming Initiative on Antimicrobial Resistance (JPIAMR). Sekretariatet koordinerar forskningsprogram och internationella utlysningar samt stödjer samarbeten för att överbrygga kunskapsbrister om antibiotikaresistens.

Allt fler bakterier blir resistenta mot olika sorters antibiotika och sjukvården behöver därför tillgång till flera olika preparat. Projektet Plattform för Innovation av Existerande Antibiotika (PLATTINEA) är en samverkansplattform som 2017 beviljades finansiering från Vinnova. Syftet med projektet är att optimera användning av befintliga antibiotika samt att öka tillgängligheten av viktiga antibiotika som riskerar att försvinna från Sverige.

Projektet arbetar med fyra olika delar:

1. Kontinuerlig inventering av specifika antibiotika samt granskning och hantering av bristsituationer.
2. Optimeringsstudier som genererar nya kunskaper och riktlinjer för en mer rationell användning av antibiotika.
3. Interventionsstudier och implementering av nya metoder för rationell antibiotikaanvändning.
4. Kartläggning av befintliga leveranskedjor för antibiotika samt upprättande av nya incitamentsmodeller.

SKR är en av 25 myndigheter och organisationer som inom ramen för informationskampanjen Skydda antibiotikan samarbetar för att ge råd och kunskap om val i vardagen. SKR stödjer dessutom arbetet med den nationella arbetsgruppen Strama, som arbetar för rationell antibiotikaanvändning och för patientens rätt till bästa infektionsbehandling, i en sjukvård som motverkar antibiotikaresistens.

Strama ingår i sin tur i det europeiska programmet European Competencies in Antimicrobial Prescribing and Stewardship (ECAMPS), som drivs av organisationen ESCMID. Målsättning är att höja kompetensen om antibiotikaresistens och handläggning av infektioner, hos all sjukvårdspersonal inom hela EU. Utöver det europeiska partnerskapet arbetar Strama för att höja kompetensen ytterligare i Sverige, samt för erfarenhetsutbyte med andra länder.

Kommissionen: *Handlingsplan mot antibiotikaresistens, Riktlinjer för återhållsam användning av antimikrobiella medel inom humanmedicin*

WHO: AWaRe

Övrigt: Skydda antibiotikan, Strama, JPIAMR

Kontakt: Agneta Andersson

Inre marknad och konkurrensfrågor

Prioriterad fråga 2020: Översyn av statsstödsregler- och riktlinjer

EU:s regler för statligt stöd är relevanta på många konkurrensutsatta områden och har betydelse för hur finansiering med offentliga medel får ske. Regelverket syftar främst till att bevaka intresset av konkurrensneutralitet. På de många områden i kommuner och regioner där privata aktörer verkar parallellt med offentligt verksamhet i egen regi finns det all anledning att bevaka hur statsstödsreglerna utvecklas.

Regelverket har under åren genomgått viss modernisering, vilket har skett i flera omgångar. Den senaste stora genomgången genomfördes med start 2014, under rubriken State Aid Modernisation (SAM). Det arbetet har inneburit tydliga krav på den lokala nivån när det gäller transparens, former för offentliggörande, årlig rapportering och registerföring av stöd.

Kommuner och regioner behöver numera bättre redovisa sina överväganden kring varför vissa finansieringsåtgärder vidtas och på vilken grund de är förenliga med EU:s regler om statligt stöd. När det gäller exempelvis investeringar i infrastruktur och konkurrensmässiga förutsättningar för luftfarten har tillämpningen av reglerna kommit att spela en central roll. Detsamma gäller tillämpningen av EU:s rättsliga regelverk för det som är av allmänt ekonomiskt intresse.

Moderniseringen av reglerna har omfattat både förändrade bestämmelser om handlägningsprocessen och nya materiella regler i riktlinjer för olika sektorer. En viktig princip gäller hur kommissionen övervakar stödgivning i medlemsländerna. I korthet kan man säga att det för vissa mindre stöd gäller en förenklad form av övervakning som görs i efterhand. Det gäller exempelvis till viss finansiering av utbyggnad av bredband, stöd till innovation samt främjande av kultur och kulturarv. Större stöd, som kan antas snedvrída konkurrensen, ska på samma sätt som tidigare anmälas till kommissionen för en granskning, innan en utbetalning får göras. Tillämpningen av regelverket för statligt stöd har sektorsvis inverkan på den lokala nivåns utrymme för offentlig finansiering av verksamheter som i dessa sammanhang betecknas som ”ekonomisk verksamhet”. Här ryms många svåra överväganden och det kommer att bli allt viktigare att fördjupa kunskapen om statsstödsreglernas konsekvenser för lokalt och regionalt beslutsfattande.

För att underlätta en korrekt tillämpning i kommuner och regioner har regeringen inrättat en enhet inom Upphandlingsmyndigheten som ska ge råd och vägledning i bedömningen av vad som kan utgöra statligt stöd och vilka handlägningsåtgärder som behöver vidtas. Den generella vägledning som finns att tillgå där kan vara till stöd i det breda översynsarbete på området för statligt stöd som påbörjats inför den nya mandatperioden i kommissionen.

Kommande års uppföljningsarbete

Fördraget om europeiska unionens funktionssätt (EUF), reglering av statligt stöd och de meddelanden och riktlinjer som hör till följs upp regelbundet. Flera generaldirektorat har det senaste året börjat samla information om hur reglerna för statligt stöd fungerar i medlemsstaterna. Det har bland annat gjorts ett stort antalet så kallade "fitness checks" och samråd, som tar sikte på hur det generella regelverket fungerar och hur det slår i olika verksamheter. Flera sådana verksamheter tillhör kommuner och regioners kärnområden. Exempelvis finns en översyn för hur reglerna fungerat när det gäller det som är av allmänt ekonomiskt intresse inom hälso- och sjukvård och sociala tjänster. Denna översyn syftar bland annat till att utvärdera hur dessa regler uppfyller målen i det så kallade tjänstepaketet från 2012.

Andra viktiga områden berörs också. Det handlar framförallt om horisontell reglering, som gruppundantagsförordningen och förordningen om statligt stöd av mindre betydelse. Det rör också utpekade verksamhetsområden, som energi och miljöstöd och stöd till forskning och innovation, men också regionala flygplatser och annan lokal infrastruktur.

Kommissionen: *Modernisering av statsstödsreglerna*

Kontakt: *Helena Linde*

Den allmänna gruppundantagsförordningen

Den allmänna gruppundantagsförordning (651/2014) – även kallad GBER – ger utrymme för en förenklad handläggning av vissa typer av stöd. Förordningens tillämpningsområde är omfattande. Tiden den kan tillämpas har förlängts till 2021 och ett översynsarbete pågår.

Stöd som uppfyller förutsättningarna i gruppundantagsförordningen kan beviljas utan förhandsgodkännande från kommissionen. Däremot ska sammanfattande information om en stödordning eller ett stöd för de ändamål som omfattas av förordningen sändas till kommissionen. Det ska göras inom 20 arbetsdagar efter stödåtgärdens ikraftträdande och skickas via Näringsdepartementet. Kommissionen publicerar därefter sammanfattade informationen på sin webbplats, och

medlemsstatens myndigheter ska publicera en text om stödåtgärden på internet. Kommissionen kontrollerar i efterhand att gruppundantagsförordningens bestämmelser iakttas.

Ett av målen med GBER är att påskynda handläggningen av stöd som främjar den ekonomiska tillväxten och konkurrenskraften. Ett annat mål är att flytta tyngdpunkten i kommissionens tillsyn över statligt stöd till de stöd som mest snedvrider konkurrensen. Förordningens tillämpningsområde har därför succesivt utvidgats. Genom kommissionens förordning (2017/1084) tillfördes fler kategorier för att förenkla handläggning av vissa stöd. Exempel på stödkategorier som återfinns i GBER är regionalstöd, stöd till forskning och utveckling, miljöskydd, bredbandsinfrastruktur, vissa idrottsanläggningar, lokal infrastruktur, flygplatser och hamnar. Mer information om vilka kategorier av stöd som finns upptagna i GBER finns på upphandlingsmyndighetens hemsida. Möjligen kan en utvidgning av områden förutses.

Att hantera stödgivning enligt GBER är inte enkelt. Trots det kan utvidgning av GBER:s tillämpningsområde öppna för större säkerhet i kommuner och regioners handläggning av finansiering som riskerar att utgöra stöd. Ett bredare tillämpningsområde för GBER kan därför gynna lokal och regional nivå. I det kommande arbetet kan det finnas skäl att uppmärksamma när en utvidgning kan bidra till de mål GBER syftar till att nå, utan att nödvändigtvis försämra konkurrensens positiva effekter.

SKR driver arbetet med att bevaka utvecklingen och synliggöra de problem som statsstödsreglernas praktiska tillämpning kan ge upphov till i olika sektorer. Detta genom alla förbundets kanaler, i synnerhet via de europeiska paraplyorganisationerna CEMR och CEEP.

Kommissionen: *Den allmänna gruppundantagsförordningen*

Upphandlingsmyndigheten: *Villkor i den allmänna gruppundantagsförordningen*

Kontakt: *Helena Linde*

Samråd om regler för statligt stöd

Kommissionen genomför en översyn av målen för EU:s regler för statligt stöd till hälso- och sjukvård och sociala tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Utgångspunkten har varit den uppdatering av reglerna som ingått i det som kallats 2012 års SGEI-paket (tjänster av allmänt ekonomiskt intresse). Det paketet gäller sjukvård, långtidsvård, barnomsorg, tillgång till och återintegrering på arbetsmarknaden, subventionerade bostäder samt vård och social integrering av utsatta grupper. Ersättning för hälsovårdstjänster och sociala tjänster är under vissa omständigheter undantagna från anmälningsskyldigheten enligt artikel 108 i EUF-fördraget.

Den nu genomförda utvärderingen har tagit sikte på huruvida reglerna fortsatt är ändamålsenliga, med tanke på utvecklingen av EU-domstolens rättspraxis och utvecklingen inom sektorn. Till utvärderingen tillhör även frågan om förordningen om stöd av mindre betydelse för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, som löper ut den 31 december 2020, har tjänat sitt syfte.

Kommissionen: *Samråd om statligt stöd till hälso- och sjukvård och sociala tjänster av allmänt ekonomiskt intresse*
Kontakt: *Helena Linde*

Statsstödsregler för drifts- och investeringsstöd till regionala flygplatser

Ett område där statsstödsreglerna fått en synbar effekt rör de regionala flygplatserna. Regelverket idag möjliggör investeringar i regionala flygplatser inom ramen för det relativt detaljerade bestämmelser. Det ger också möjlighet att täcka driftkostnaderna för flygplatser med högst 200 000 passagerare per år inom uppställda ramar. Den huvudsakliga stödgivningen på flygets område sker med hänvisning till gruppundantagsförordningen (GBER). Tre regionala flygplatser – Sunsvall, Kalmar och Skellefteå – tillämpar det särskilda regelverket för stöd av allmänt ekonomiskt intresse.

Kommissionen har i en riktad konsultation sommaren 2019 inlett en utvärdering av 2014 års flygriktlinjer. De svenska regionala flygplatserna har relativt små passagerarvolymerna. Det är i stort sett omöjligt att nå lönsamhet på dessa passagerarnivåer, varför samtliga i någon mån är beroende av stöd från sina ägare. Eftersom säkerställandet av rättsenligt stöd till kommunalt och regionalt ägda flygplatser är ett kommunalt ansvar, skulle en utvidgning av GBER:s tillämpningsområde gynnas genom förenklad handläggning. En sådan väg är att verka för att tröskelvärdet för passagerarvolymerna när det gäller driftsstöd höjs – till 500 000 passagerare per år.

En annan viktig fråga för de regionala flygplatserna gäller trafikeringen och förutsättningarna för upphandlad trafik. Denna fråga förefaller i nuläget inte vara aktuell för översyn på EU-nivå. SKR driver dock frågan nationellt, för att kommuner och regioner åtminstone ska kunna nyttja hela det utrymme som ges i EU:s regler för trafikpikt.

Kommissionen: *Utvärdering av 2014 års flygriktlinjer*
EUR-Lex: *Förordning om gemensamma regler för tillhandahållandet av lufttrafik*
Kontakt: *Helena Linde, Ulrika Appelberg*

Tjänstedirektivet och notifieringsdirektivet

EU:s tjänstedirektiv antogs av medlemsländerna i december 2006 efter flera års förhandlingar. Direktivet syftar till att skapa tillväxt i tjänstesektorn inom EU genom att avlägsna administrativa hinder, förkorta handläggningstider och underlätta för tjänsteleverantörer att starta verksamhet inom unionen – samtidigt som tjänsternas kvalitet säkras. Direktivet innehåller därför både sådant som ska underlätta rörligheten och åtgärder som ska stärka tjänstemottagare i allmänhet och konsumenter.

Tjänstedirektivet implementerades 2009 i svensk rätt genom tjänstelagen. Lagstiftningsarbetet ledde till ett omfattande inventeringsarbete i förhållande till bland annat tillsyns- och tillståndshandling på lokal och regional nivå. Inventeringsarbetet resulterade i slutsatsen att endast ett fåtal regleringar på lokal nivå påverkades.

För kommunerna har konsekvenserna av direktivet blivit allt tydligare. Av direktivet följer att kommuner måste vara uppmärksamma på skyldigheten att ändra och förenkla sina handläggningsrutiner och att deras krav på tjänsteverksamhet klarar det så kallade EU-rättstestet, som innebär att åtgärder som riktas mot tjänsteutövare ska vara icke-diskriminerande, nödvändiga och proportionella.

Två olika aspekter av tjänstedirektivet kräver uppmärksamhet det kommande året. Det ena rör nya krav för anmälningsplikt, det andra rör direktivets krav på digital hantering. Det är sinsemellan två helt olika frågor men rör tillämpningen och utvecklingen av tjänstedirektivet i förhållande till kommunerna.

Notifieringsdirektivet

Kommissionen har inom ramen för inre marknadspaketet tagit fram ett förslag till notifieringsdirektiv, som syftar till en skärpt tillämpning av tjänstedirektivet. Notifieringsdirektivet har ännu inte antagits och den fortsatta hanteringen är något oklar.

Tjänstedirektivet och detaljplanerna

Hanteringen kompliceras av att EU-domstolen i ett förhandsavgörande har meddelat att vissa krav som ställs i detaljplaner ska anmälas och prövas mot EU:s tjänstedirektiv. Beslutet gäller ett ärende i Nederländerna, där en kommun har ställt krav – i syfte att bevara en levande stadskärna – som i praktiken reglerar handeln. Domstolen har bedömt att planen behöver anmälas till kommissionen eftersom kravet inverkar på den fria etableringsrätten. SKR följer utvecklingen tillsammans med företrädare för andra kommunförbund på Europainivå, men har också tillskrivit regeringen i frågan.

Överträdelseärenden när det gäller förfaranden på elektronisk väg

Kommissionen har fattat beslut om överträdelseförfaranden mot 27 medlemsländer för att säkerställa korrekt tillämpning av EU-reglerna om tjänster och yrkeskvalifikationer. För svenskt vidkommande har frågan om digitala procedurer blivit föremål för kommissionens kritik. Det gäller exempelvis hantering av serveringstillstånd, där de svenska kommunernas hantering inte bedöms leva upp till kommissionens uppfattning om vad som ska anses vara helt digital hantering.

SKR följer utvecklingen på detta område noga.

Kommissionen: *Pressmeddelande*

EUR-Lex: *Tjänstedirektivet (2006/123/EG)*

Kommerskollegium: *Tjänstedirektivet – så påverkas myndigheter och kommuner*

Kontakt: *Helena Linde, Fredrik Berglund, Mikael Östlund*

Migration, integration och mänskliga rättigheter

Asylmottagandet i EU

Cirka 473 280 personer ansökte om asyl i EU under de första tre kvartalen 2019. Antalet för motsvarande period 2018 var 434 665 asylsökande. Det innebär en ökning 2019 med cirka 9 procent. De största grupperna kom under det första halvåret 2019 från Syrien, Venezuela och Afghanistan.¹

Under 2019 kom 102 203 migranter till Europa via Medelhavet, den stora majoriteten via den östra Medelhavsrutten till Grekland. Av dessa var 55 procent män, 18 procent kvinnor och 27 procent barn. Under denna period befaras 1 327 personer ha omkommit till havs på sin väg till Europa.²

Asylmottagandet i Sverige

I Sverige sökte 21 958 personer asyl under 2019, av dessa var 902 ensamkommande barn. Majoriteten av de asylsökande kom från Syrien, Iran, Irak följt av Uzbekistan och Georgien.³

Prognos för Sverige 2020

Planeringsantagandet för Sverige är att cirka 21 000 personer kommer att söka asyl under 2020, varav cirka 1 000 ensamkommande barn.⁴

Aktuellt

Den 20 juli 2016 infördes en tillfällig lag i Sverige som innebär att flyktingar och alternativt skyddsbehövande endast beviljas tillfälliga uppehållstillstånd, undantagna är kvotflyktingar som beviljas permanenta uppehållstillstånd. Lagen gällde till och med den 19 juli 2019. Efter förslag från regeringen beslutade riksdagen den 18 juni 2019 att den tillfälliga lagen om uppehållstillstånd ska fortsätta gälla till och med den 19 juli 2021. Det innebär en fortsatt anpassning till den miniminivå som gäller enligt EU och internationella konventioner. Riksdagen sa också ja till att alternativt skyddsbehövande, på samma sätt som flyktingar, ska ha rätt att återförenas med sina familjer i Sverige. Lagändringarna trädde i kraft den 20 juli 2019.

Not. 1. Eurostat 2019-12-19.

Not. 2. UNHCR 2020-01-13.

Not. 3. Migrationsverket 2020-01-10.

Not. 4. Migrationsverket 2019-10-25.

Prioriterad fråga 2020: Ett hållbart asyl- och flyktmottagande i hela EU

EU:s medlemsländer har ännu inte lyckats komma överens om ett nytt gemensamt asylsystem. Frågan om migration och mottagandet av asylsökande är dock fortsatt en central fråga för EU. Kommissionsordföranden von der Leyen har konstaterat att det, tillsammans med säkerheten, är en av de mest angelägna frågorna för många av Europas invånare.

Ylva Johansson, ny kommissionär för migration och inrikesfrågor, har därför fått i uppdrag att hitta en lösning på den låsta situationen som råder mellan EU:s medlemsländer på migrationsområdet sedan 2016 – då kommissionen lade fram ett förslag om ett nytt gemensamt asylsystem.

Inom ramen för Ylva Johanssons uppdrag ingår att:

- › Utveckla en ny migrations- och asylopakt genom en reformering av asylreglerna samt säkerställa att alla medlemsstater är solidariska med dem som tar emot flest asylsökande.
- › Ett bättre fungerande återvändande för dem som inte har rätt att stanna i EU.
- › Arbeta för en ny, mer hållbar och permanent strategi för sök- och räddningsinsatser, som kan ersätta nuvarande tillfälliga lösningar.
- › Säkerställa att det finns lagliga vägar till EU, både genom vidarebosättning av personer i behov av internationellt skydd och genom arbetsmöjligheter för kvalificerade arbetstagare.
- › Utveckla ett starkare samarbete med ursprungs- och transitländer.
- › Utredda olika sätt att skapa humanitära korridorer för flyktingar som behöver förflyttas.
- › Intensifiera kampen mot människohandlare och människosmugglare för att bekämpa deras affärsmodeller och stänga ned deras handlingsutrymme.
- › Fokusera på genomförandet av den förstärkta Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex), för att stärka EU:s yttre gränser. Ambitionen är att senast 2024 ha 10 000 gränsbevakningstjänstemän på plats, som kan agera vid EU:s yttre gränser inom ramen för Frontex.
- › Genomföra samt utreda hur de befintliga Schengenreglerna kan förbättras, för att återgå till ett fullt fungerande Schengenområde med fri rörlighet.

Konkret innebär uppdraget framförallt att få medlemsländerna att nå en uppgörelse om migrationspolitiken – enklare sagt än gjort, då medlemsländerna står långt ifrån varandra i frågan. Medlemsländerna har dessutom väldigt olika förutsättningar, både vad gäller geografiskt läge samt hur attraktiva de är för migranter. Ylva Johansson har meddelat att hon ska inleda sin mandatperiod med att träffa alla EU:s medlemsländer för bilaterala dialoger. Förhoppningen är att dessa samtal på sikt ska leda till en lösning på hur de asylsökande ska fördelas mellan medlemsstaterna.

I Turkiet finns för närvarande cirka 4 miljoner flyktingar. EU bidrar med finansiering till bland annat uppehälle och utbildning för cirka 1,7 miljoner av dem, mot att Turkiet förhindrar att nya båtar med migranter tar sig till de grekiska öarna. EU tar också emot kvotflyktingar från Turkiet. Sedan april 2016 har 25 000 personer vidarebosatts i ett EU-land. Den nya kommissionen har ambitionen att bevara den överenskommelse som EU har med Turkiet sedan 2016.

EU:s nästa långtidsbudget, som fortsatt framförhandlas, reglerar bland annat hur mycket pengar som ska avsättas för olika åtgärder på migrationsområdet – exempelvis genom Asyl- och migrationsfonden (AMF). Utifrån ett lokalt och regionalt perspektiv är det angeläget att bevaka att tillräckligt med medel når den lokala och regionala nivån samt att höjd tas för de lokala och regionala myndigheternas olika förutsättningar och aktuella situation. I vissa områden kan det vara mottagandet av asylsökande som är den största utmaningen medan det i andra delar är integrationsutmaningar som står överst på dagordningen. Ett aktivt påverkansarbete i denna del pågår redan.

Det är utifrån ett lokalt och regionalt perspektiv angeläget att fortsatt följa utvecklingen på migrationsområdet i EU. Extra uppmärksamhet bör riktas mot kvinnor och barn på flykt, eftersom de riskerar att vara mer utsatta.

Kommissionen: Ylva Johanssons uppdragsbeskrivning

SKR: Asyl- och flyktmottagande, integration

Kontakt: Lotta Dahlerus

Jämställdhet och likabehandlingsfrågor

Ny kommissionär för jämställdhet och jämlikhet

Ursula von der Leyen, EU:s första kvinnliga kommissionsordförande, eftersträvade en kommission med lika många kvinnor som män. Till slut blev det tolv kvinnor och 15 män. För första gången har en kommissionär för jämlikhet och jämställdhet utsetts, Helena Dalli från Malta. Dallis uppdrag, enligt von der Leyern, är att förstärka Europas engagemang för inkludering och jämlikhet oavsett kön, ras eller etniskt ursprung, ålder, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller trosuppfattning. Dalli ska:

- › Föreslå ny antidiskrimineringslagstiftning.
- › Leda implementeringen av FN:s konvention om Rättigheter för personer med funktionsnedsättning.
- › Utveckla en ny jämställdhetsstrategi på områden där kvinnor möter extra motstånd, fokusera på arbetslivet och ge förslag till ett direktiv om lönetransparens.
- › Se till att direktivet om balans mellan arbete och privatliv genomförs på ett effektivt sätt.
- › Agera mot könsbaserat våld och ge offer ett bättre stöd. En ratificering av Istanbulkonventionen har blockerats av rådet. Om det fortsätter, ska Dalli föreslå att våld mot kvinnor läggs till listan över EU-brott.

Regeringen beslutade i december att tillsätta en utredning som ska föreslå hur direktivet om ba-

lans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare ska genomföras i svensk rätt. Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2020.

Kommissionen: *Helena Dallis uppdragsbeskrivning*

Regeringen: *Kommittédirektiv*

Kontakt: *Anna Ulveson*

Jämställdhetsstrategi och lönetransparens

Kommissionen avser att presentera ett jämställdhetspaket i början av 2020. Paketet består av en jämställdhetsstrategi och bindande åtgärder för lönetransparens.

Det har inte funnits en jämställdhetsstrategi under perioden 2016–2019. Istället fanns ett ”Joint Staff Working Document”, kallat kommissionens strategiska engagemang för jämställdhet.

Genom att anta en strategi höjer kommissionen jämställdhetens status på dagordningen. I och med antagandet kan kommissionen bekräfta sitt åtagande för att främja jämställdhet mellan kvinnor och män, samt synliggöra och öka medvetenheten om jämställdhet inom samtliga politikområden.

SKR har i flera olika sammanhang uttalat sitt stöd för en jämställdhetsstrategi, bland annat i samband med kommissionens öppna samråd om jämställdhet. Förbundet har även, genom CEEP, besvarat kommissionens öppna samråd om lika lön för lika och likvärdigt arbete, där man bifaller vikten om transparent lönesättning – men betonar

att detta är en fråga för medlemsstaterna och arbetsmarknadsparterna. SKR fortsätter att intressebevaka EU:s kommande lagstiftningsarbete.

CEEP: Svar på samrådet om lika lön för lika och likvärdigt arbete

Kontakt: Anna Ulveson, Jeanette Grenfors, Malin Looberger

Nya ledamöter i FEMM-utskottet

Andelen kvinnliga Europaparlamentariker ökade i det senaste valet från 36 till 40 procent. Av Sveriges 20 parlamentariker är 11 kvinnor och 9 män, det vill säga 55 procent kvinnor. Fyra svenska Europaparlamentariker är ledamöter i FEMM, utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet: Heléne Fritzon (S), Arba Kokalari (M), Alice Bah Kuhnke (MP) och Jessica Stegrud (SD). Utskottet leds av Evelyn Regner (S&D-gruppen) från Österrike.

Utskottets uppdrag är att eliminera alla former av diskriminering på grund av kön samt att genomföra och vidareutveckla jämställdhetsintegrering i alla politikområden i EU. Aktuellt på FEMM:s agenda är den kommande jämställdhetsstrategin och en eventuell ratificering av Istanbulkonventionen.

Europaparlamentet: FEMM

Kontakt: Anna Ulveson

Istanbulkonventionen

Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor, även känd som Istanbulkonventionen, är det första rättsligt bindande internationella instrumentet på detta område. Den innehåller ett heltäckande ramverk med åtgärder för att förhindra våld mot kvinnor, stödja offer och bestraffa förövare.

EU skrev under konventionen den 13 juni 2017, men har ännu inte ratificerats av sju medlemsstater: Bulgarien, Tjeckien, Ungern, Litauen, Lettland, Slovakien och Storbritannien. För att kunna ratificera konventionen krävs enhällighet.

Europaparlamentet antog i november 2019 en resolution om EU:s anslutning till Istanbulkonventionen och andra åtgärder för att bekämpa könsrelaterat våld. Parlamentsledamöterna fördömer attackerna och kampanjerna mot konventionen i vissa länder. De menar att attackerna är baserade på en medvetet felaktig tolkning och att konventionens innehåll presenteras på ett falskt sätt för allmänheten.

Ledamöterna kräver att kommissionen i nästa jämställdhetsstrategi prioriterar att bekämpa könsbaserat våld. De vill också att kommissionen lägger fram en rättsakt som hanterar alla former av könsbaserat våld – inklusive trakasserier online och cybervåld – samt vill att våld mot kvinnor ska inkluderas i listan över EU-brott.

Enligt en undersökning från Fundamental Rights Agency (FRA) från 2014 har, sedan 15 års ålder, en av tre kvinnor i EU upplevt fysiskt och/eller sexuellt våld. 55 procent av kvinnor i EU har utsatts för en eller flera former av sexuella trakasserier, 11 procent har utsatts för cybertrakasserier och 5 procent har blivit våldtagna.

Sverige ratificerade Istanbulkonventionen 2014. Europarådet har publicerat sin första granskning av hur Sverige uppfyller sina åtaganden enligt konventionen. Bland annat uppmanar man starkt ”de svenska myndigheterna på alla nivåer, särskilt på lokal nivå, att göra mer för att säkerställa en lättillgänglig och långsiktig finansiering som i tillräcklig utsträckning täcker alla relevanta driftskostnader för skyddade boenden för personer som har utsatts för våld i nära relationer”.

Europaparlamentet: Resolution om EU:s anslutning till Istanbulkonventionen

FRA: Violence against women: an EU-wide survey

Europarådet: GREVIO Baseline Evaluation Report Sweden

Kontakt: Anna Ulveson

Pekingplattformen fyller 25 år

År 2020 är det 25 år sedan Pekingplattformen antogs av FN:s fjärde kvinnokonferens och fem år sedan Agenda 2030 antogs. I mars 2020 ska FN:s kvinnokommission utvärdera jämställdhetsutvecklingen utifrån åtaganden i Pekingplattformen och målen i Agenda 2030.

EU:s jämställdhetsinstitut, EIGE, har sammanställt en rapport om utvecklingen i unionen. Många av utmaningarna som identifierades 1995 är fortfarande relevanta idag, exempelvis såsom könsskillnader i sysselsättning, lön, pensioner, fattigdom och ojämlik fördelning av obetalt arbete eller erfarenheter av könsbaserat våld. EIGE:s rapport följer framstegen på dessa områden och utvärderar nya utmaningar, inklusive utmaningar till följd av digitalisering, migration och ett ökande motstånd mot jämställdhet.

Den svenska regeringen har till FN:s kvinnokommission skrivit en rapport om jämställdhets-

utvecklingen i Sverige de senaste fem åren, utifrån Pekingplattformen och målen i Agenda 2030.

Ministerrådet: *Rapport från EIGE om Pekingplattformen*

Regeringen: *Rapport om Pekingplattformen*

Kontakt: *Anna Ulveson*

Rådsslutsatser om Pekingplattformen

Vid rådsmötet för sysselsättning och socialpolitik, EPSCO, i december 2019 antogs rådsslutsatser om Pekingplattformen. Det finländska ordförandeskapet valde att fokusera på ekonomisk jämställdhet, som är ett av tolv områden i Pekingplattformen. Slutsatserna refererar i huvudsak till området ”Kvinnor och ekonomisk makt”.

Rådsslutsatserna lyfter bland annat vikten av förutsättningar för ekonomisk jämställdhet. Det handlar bland annat om likvärdig tillgång till sociala trygghetssystem för kvinnor och män, flickor och pojkar, frihet från könsbaserat våld, jämställda förutsättningar för makt och inflytande samt inkluderande samhällen. Slutsatserna lyfter även vikten av det fortsatta arbetet med jämställdhetsintegrering och jämställdhetsbudgetering av centrala processer i medlemsstaterna och i EU-institutionerna, samt vikten av en ny EU-strategi på jämställdhetsområdet efter 2019.

På EPSCO-mötet diskuterades även framtidens jämställdhetspolitik och jämställdhetsintegrering i EU de närmaste fem åren. Ministrarna betonade återigen behovet av en ny jämställdhetsstrategi och framhöll behovet av ökad jämställdhet i politisk representation och företagens styrelser, bättre balans mellan arbete och privatliv, samt vikten av att öka allmänhetens medvetenhet om jämställdhet och stärka kvinnors ekonomiska självständighet. Ministrarna enades om att ytterligare åtgärder måste vidtas för att bekämpa könsbaserat våld, könsstereotyper och cybervåld mot kvinnor. Vidare betonades den snabba utvecklingen av artificiell intelligens (AI) och den avgörande roll som AI kommer att spela för att uppnå jämställdhet.

Den svenska regeringen välkomnade rådsslutsatserna och det starka jämställdhetsbudskapet. Regeringen lyfte också behovet av fortsatt arbete för ekonomisk jämställdhet samt mot mäns våld mot kvinnor inklusive förebyggande arbete samt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Ministerrådet: *Utkast till slutsatser om jämställda ekonomier i EU: vägen framåt, Den framtida jämställdhetspolitiken och jämställdhetsintegreringen i EU*

Kontakt: *Anna Ulveson*

Jämställdhet i EU utvecklas med snigelfart

EU:s framsteg på jämställdhetsområdet fortsätter i snigelfart. Det senaste jämställdhetsindexet från Europeiska institutet för jämställdhet (EIGE) visar på en långsam utveckling. Indexet baseras på sex kärnområden: arbete, makt, pengar, kunskap, tid och hälsa. Dessutom finns ytterligare två områden – våld mot kvinnor och intersektionell ojämställdhet. På en skala, där 100 innebär full jämställdhet, hamnar EU28 på 67,4 år 2019, jämfört med 62 år 2005. Italien och Cypern har haft den största ökningen, medan Litauen är det enda landet som inte har haft någon ökning alls. Nästan hälften av alla medlemsstater faller under 60-poängstrecket.

Sverige fortsätter att ligga i topp (83,6), följt av Danmark (77,5). Grekland och Ungern ligger i botten med mindre än 52. Sverige har sedan 2005 förbättrat sina indexresultat och har under hela perioden legat före EU-snittet. Utvecklingstakten har dock varit lägre än i övriga medlemsstater, och klyftan mellan Sverige och EU har minskat med tiden. Sverige tillhör EU:s toppskikt på jämställdhetsområden såsom makt, hälsa och tid. När det gäller ekonomisk jämställdhet ligger Sverige dock endast på fjärde plats, efter Luxemburg, Belgien och Danmark.

En nyhet i 2019 års upplaga av indexet är introduktionen av ett särskilt tema länkat till olika områden i indexet. Balans mellan arbetsliv och privatliv är årets tema – en fråga av hög politisk vikt i EU.

EIGE: *Gender Equality Index*

Kontakt: *Anna Ulveson*

Ny direktör för EU:s jämställdhetsinstitut

Carlien Scheele blir nästa direktör på Europeiska institutet för jämställdhet (EIGE) och förväntas tillträda den 1 februari 2020. Carlien blir EIGE:s andra direktör efter Virginija Langbakk, som har lett institutet sedan det grundades 2010.

Carlien har varit chef för jämställdhet och HB-TQ-frågor vid det nederländska regeringskansliet. Hon utstationerades till Europarådet i ett antal år och var där den första ordföranden för rådets jämställdhetskommission 2012–2014.

EIGE: *European Institute for Gender Equality*

Kontakt: *Anna Ulveson*

Digitalisering, utbildning och kultur

Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern

EU:s utmaningar på digitaliseringsområdet beskrivs ofta som många och svårlösta. Utmaningarna omtalas ofta i termer av en digitalt eftersatt industri, en icke-färdigställd digital inre marknad, skilda förutsättningar mellan landsbygd och städer samt mellan länder, kompetensbrist gällande digitala färdigheter i arbetskraften, avsaknaden av egna digitala jättar och en avsaknad i investeringar i digital infrastruktur.

En till synes dyster nulägesbeskrivning av ett område med stort utvecklingspotential, varför den nye kommissionsordförande Ursula von der Leyen också lyfter digitaliseringen som ett av kommissionens sex prioriterade områden för perioden 2019–2024, under benämningen "Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern". Kommissionen framhäver den digitala transformationens stora potential – en omställning som spås bidra till produktivitetsökning, nya och fler arbetstillfällen samt effektiviseringar inom såväl privat som offentlig sektor.

Digitalisering står högt på agendan för såväl kommissionen som Europeiska rådet den kommande mandatperioden. I sin strategiska agenda 2019–2024 poängterade medlemsstaternas stats- och regeringschefer att den digitala omställningen har långtgående effekter, och att det därför är viktigt att vi säkerställer att digitaliseringen sker utifrån människors villkor och samhällsvisioner. Enligt den strategiska agendan ska EU därför arbeta med alla aspekter av den digitala revolutionen – artificiell intelligens (AI), infrastruktur, konnektivitet, data, investeringar, tjänster och reglering.

Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern är indelat i fyra områden:

- › Personuppgiftsskydd.
- › Bättre tillgång till varor och tjänster på nätet för konsumenter och företag.
- › Bra förutsättningar för digitala nät och tjänster.
- › Ekonomi och samhälle.

I skrivande stund saknas detaljerna i kommissionens förespråkade riktning, men de bredare penseldragen kring stundande initiativ går trots allt att utröna. Några av förslagen som hittills har aviserats:

- › Gemensamma standarder för 5G-nätverk.
- › Teknologisk suveränitet via investeringar i blockkedjor, högpresterande datorsystem, kvantdatorteknik, algoritmer och säker delning av data.
- › En gemensam enhet för cybersäkerhet.
- › En inre marknad för cybersäkerhetsfrågor: certifiering, implementering av säkerhetsregler för nätverk och informationssystem.
- › Digital Service Act: nya regleringar av digitala plattformar kopplat till tjänster och produkter.
- › Lagstiftning för en gemensam inställning till etiska aspekter av AI.
- › Uppdatering av Digital Education Action Plan: utveckla arbetet med digital kompetens och färdigheter för att säkerställa adekvat kompetens för den "digitala tidsåldern".
- › Lagstiftning kring arbetsvillkor för plattformarbetare.

För att uppnå målsättningarna och möta utmaningar kopplade till den digitala omställningen har von der Leyen tagit en ny ansats beträffande kommissionens struktur. Kommissionärerna är indelade i policykluster, varav den digitala omställningen utgör ett kluster. Margrethe Vestager, exekutiv vice ordförande för kommissionen, är huvudansvarig för ett Europa rustat för den digitala tidsåldern, med stöd från ett antal andra kommissionärer. Kommissionären för den inre marknaden Thierry Breton, kommissionären för innovation, forskning, kultur, utbildning och ungdomsfrågor Mariya Gabriel, kommissionären för sysselsättning och sociala rättigheter Nicolas Schmit samt kommissionären för rättsliga frågor Didier Reynders kommer alla att arbeta med digitaliseringsfrågor utifrån sina respektive portföljer. Det finns även ett delat ansvar för många av frågorna.

Breton är den kommissionär som, utöver Vestager, förväntas arbeta mest med digitaliseringsfrågorna under den kommande mandatperioden. Enligt Breton ska digitalisering och innovation i EU kännetecknas av hållbarhet och ett synsätt som utgår ifrån människor. I samband med utfrågningar i Europaparlamentet förtydligade Breton ett par delar av den uppdragsbeskrivning han tilldelats av von der Leyen. Detta bland annat avseende förslaget om direktiv kring etisk artificiell intelligens, som enligt Breton ska baseras på den rapport som expertgruppen om etiska riktlinjer för AI tog fram under våren 2019.

Breton ser även ett behov av ett ökat dataflöde inom ramen för EU:s inre marknad, både mellan företag och mellan myndigheter och företag. I tillägg anser han att ökad tillgång till, och kontroll över, den data man äger utgör centrala delar i den digitala inre marknaden. Han avser därför fortsätta arbetet med förordningen (2018/1807) om en ram för det fria flödet av andra data än personuppgifter i EU samt direktivet (2019/1024) om öppna data och vidareutnyttjande av informationen från den offentliga sektorn.

Frågan om digital säkerhet är högaktuell i och med framväxten av 5G och AI i vardagslivet, och kommissionen ser ett tydligt behov av översyn och uppdatering av arbetet med europeisk cybersäkerhet. Breton avser arbeta med fyra områden för att stärka cybersäkerheten i EU: stärkt samarbete mellan medlemsstaterna via en gemensam cybersäkerhetsenhet, uppdatering av NIS direktivet, utvärderingen av behovet om tvingande cybersäkerhetscertifiering för utvalda ICT produkter samt att skapa gemensamma kompetenscentrum för säkerhetsfrågor för att dra nytta av varandras expertis.

Kommissionen: Politiska riktlinjer för kommissionen 2019-2024, Margrethe Vestagers uppdragsbeskrivning, Thierry Bretons uppdragsbeskrivning

Europeiska rådet: En ny strategisk agenda 2019-2024

Europaparlamentet: Digital transformation, Thierry Bretons skriftliga svar till Europaparlamentet

EUR-Lex: Förordning (2018/1807) om en ram för det fria flödet av andra data än personuppgifter i Europeiska unionen, Direktiv (2019/1024) om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (omarbetning), Direktiv (2016/1148) om åtgärder för en hög gemensam nivå på säkerhet i nätverks- och informationssystem i hela unionen

En ansluten digital inre marknad inom EU

Inom unionen råder en bred samsyn om att grundläggande tillgång till en digital inre marknad är en förutsättning för Europas utveckling. Att de europeiska medborgarna har rätt till internetåtkomst till rimliga priser är en grundläggande förutsättning för en fullt utvecklad framtida digital inre marknad. Den digitala utvecklingen kommer leda till en ännu starkare efterfrågan på nät och anslutningar med hög kapacitet. Enligt kommissionen är det viktigt att både den offentliga sektorn och Europas näringsliv drar nytta av digital teknik, samt att infrastrukturen utvecklas.

SKR stödjer kommissionens målsättning om att alla invånare ska ha tillgång till bredband av god kvalitet, så att alla i framtiden har möjlighet att ta del av god samhällsservice och information. Förbundet ska genom stöd till kommuner och regioner verka för att Sverige lever upp till målen. SKR stödjer utformningen av EU:s telekomlagstiftning i det nya telekomdirektivet, som omfattar bland annat tjänster, konkurrensfrågor, spektrum och institutionella frågor. Det nya telekomdirektivet trädde i kraft december 2018 och ska vara genomfört i svensk lagstiftning senast december 2020.

SKR lämnade i december 2019 ett yttrande till den promemoria som tagits fram för den nationella implementeringen. I yttrandet lyfts ett antal principiella frågor samt förslag om att ett undantag från lokaliseringsprincipen för kommunal bredbandsverksamhet bör hanteras inom ramen för implementeringen.

Kommissionen: Den digitala inre marknaden

SKR: Ställningstagande till grund för påverkan på regleringsarbete inom digitalinfrastruktur

Kontakt: Michaela Stenman

Certifieringsinitiativ för säkrare molntjänster

EU skärper reglerna för cybersäkerhet, för att bättre bemöta det växande hotet från cyberangrepp samt dra nytta av de möjligheter som digitala lösningar för med sig. I april 2019 antog rådet den förordning som kallas cybersäkerhetsakten. Genom denna ska bland annat unionsomfattande certifieringsordningar för digitala tjänster, inklusive molntjänster, tas fram. En arbetsgrupp, Cloud Service Provider Certification Working Group (CSPCERT WG), publicerade en rapport i juni 2019 med rekommendationer till kommissionen och ENISA runt certifiering av molntjänster. SKR bevakar utvecklingen.

Kommissionen: *Recommendations for the Implementation of the CSP Certification scheme, The EU cybersecurity certification framework*

Ministerrådet: *Cybersäkerhet i Europa: skärpta regler och skydd*

SKR: *Ställningstagande om informationshantering i vissa molntjänster*

Kontakt: *Jeanna Thorslund*

Implementering av SDG-förordningen

Den tidigare antagna förordningen om en EU-gemensam digital ingång (SDG-förordningen) innebär att privatpersoner och företag lätt ska få tillgång till information, förfaranden och olika hjälp- och problemlösningstjänster. I Sverige har Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) utsetts till nationell samordnare för förordningen. Kommissionen tar fram ett årligt arbetsprogram för implementeringen, som beskriver arbetsfördelningen av vad som sker på EU-nivå och vad den nationella samordnaren förväntas göra. SKR för dialog med DIGG i genomförandet av förordningen.

Kommissionen: *Riktlinjer för genomförandet av förordningen om inrättande av en gemensam digital ingång - Arbetsprogrammet 2019-2020*

DIGG: *En digital ingång till Europa*

Kontakt: *Peter Krantz*

Implementering av det reviderade PSI-direktivet

Det sedan tidigare antagna direktivet om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn implementeras nu i nationell rätt. I direktivet ges kommissionen mandat att ta fram en särskild lista med värdefulla datamängder, som anses bidra till samhällsekonomiska vinster inom EU. De datamängder som inkluderas i listan ska tillgängliggöras av medlemsstaterna utan avgifter och med minimala restriktioner. I Sverige har Lantmäteriet, i samverkan med berörda aktörer, fått i uppdrag att identifiera dessa och analysera budgetära konsekvenser. Uppdraget ska redovisas i juni 2020. SKR deltar i arbetet.

Implementationen av direktivet i Sverige pågår och den så kallade Öppna data-utredningen (Dir 2019:20) genomför därför en översyn och utvärdering av lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen. SKR deltar i utredningens expertgrupp.

Kommissionen: *From the Public Sector Information (PSI) Directive to the open data Directive*

Lantmäteriet: *PSI - regeringsuppdrag till Lantmäteriet*

Kontakt: *Peter Krantz, Marianne Leckström*

Aktiviteter inom e-upphandling och e-handel fortsätter

Direktivet om e-fakturering vid offentlig upphandling implementeras nu i medlemsstaterna. Det finns en möjlighet att skjuta upp ikraftträdandet för den lokala och regionala nivån till april 2020. Ett antal medlemsstater använder denna möjlighet, men inte Sverige. Direktivet har implementerats genom att riksdagen i juni 2018 antog den nya lagen om elektronisk fakturering till följd av offentlig upphandling, vilken även omfattar den lokala och regionala nivån. Lagen trädde ikraft den 1 april 2019. Direktivet innebär att alla upphandlande myndigheter och enheter ska kunna ta emot elektroniska fakturor som överensstämmer med den nya europeiska standarden för e-fakturering. Svensk lagstiftning är mer långtgående, då den även innebär att leverantörer till offentlig sektor ska skicka elektroniska fakturor som överensstämmer med den europeiska standarden, om inte annan standard avtalats.

Lagen omfattar alla inköp som görs från den 1 april 2019. När köp är baserat på ramavtal gäller det för fakturor som utfärdats till följd av upphandlingar som påbörjats efter ikraftträdandet 1 april 2019.

Den europeiska standarden för e-faktura publicerades i Official Journal (OJ) den 17 oktober 2017. Inom ramen för Open PEPPOL finns nu en implementering av denna standard, som benämns som PEPPOL BIS Billing 3. Denna rekommenderas för användning i Sverige.

I allt fler europeiska länder implementeras PEPPOL, som är ett koncept för infrastruktur för informationsutbyte inom och mellan medlemsländerna, inom området elektroniska inköp. I Sverige rekommenderas PEPPOL:s infrastruktur samt ett antal handelsmeddelanden för e-handel i offentlig sektor, men för statliga myndigheter är det sedan den 1 november 2018 obligatoriskt att kunna ta emot enligt PEPPOL:s infrastruktur.

Enligt en föreskrift utfärdad av Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) i maj 2019, ska alla upphandlande myndigheter och enheter som omfattas av e-fakturalagen – det vill säga även kommuner och regioner – registrera sig som mottagare i PEPPOL:s registerfunktion för att kunna ta emot e-fakturor. Föreskriften trädde ikraft den 1 december 2019.

När det gäller elektronisk offentlig upphandling finns bestämmelser om ingivande av anbud elektroniskt. Kommissionen har hittills tillhandahållit en tjänst för den egenförsäkran som används för kvalificering av leverantörer och att grund för uteslutning inte föreligger, ESPD. Denna webbaserade tjänst lades emellertid ned i april 2019. Nu finns egen försäkran genom ESPD inbyggt i respektive upphandlingsplattform. Vidareutveckling av standardiserat formulär för ESPD, samt förvaltningen av denna, kommer i fortsättningen Publikationskontoret att svara för.

Kommissionens expertgrupp för e-upphandling (EXEP) ska under våren 2020 bland annat arbeta med de nya annonsformulären vid annonsering av upphandlingar och dynamiska inköpssystem. Deloitte har på kommissionens uppdrag gjort en studie kring nya kommande teknologier relaterat till offentlig upphandling, bland annat artificiell intelligens, big data och blockchain. En rapport kommer att publiceras i början av 2020.

EXEP, bestående av representanter från alla medlemsländer, ska främja införandet av e-upphandling. Gruppen arbetar kunskapsbyggande och ger råd kring tolkningsfrågor av direktivet

avseende e-relaterade delar, införande, interoperabilitet och standarder. Från Sverige deltar representanter från Finansdepartementet och SKR. Flera rapporter har publicerats på kommissionens webbplats (DG GROW).

Kommissionen: *E-upphandling*

SKR: *E-handel och e-upphandling*

Övrigt: *CEN TC 440, SFTI, OpenPEPPOL, SIS*

Kontakt: *Kerstin Wiss Holmdahl*

Erasmusprogrammet 2021-2027

I maj 2018 publicerade kommissionen sitt förslag till hur Erasmus+ ska utvecklas de närmaste åren. Enligt förslaget, som styrs av de allmänna budgetförhandlingarna, ska budgeten för programmet fördubblas. Av budgeten föreslås 26 miljarder euro avsättas till utbildning, tre miljarder euro till ungdomsfrågor och 500 miljoner euro till idrott.

Programmets struktur förordas i stort sett hållas intakt jämfört med innevarande programperiod, även om namnet föreslås ändras till Erasmus. Medel avsätts fortsatt till stöd för mobilitet och samarbetsprojekt mellan deltagande länder, samt centraliserade åtgärder för policyutveckling för projekt inom utbildning, ungdomsfrågor och idrott. Med en fördubbling av budgeten förväntas 12 miljoner personer kunna delta i någon form av aktivitet, vilket är en tredubbling jämfört med innevarande program. Särskild fokus kommer att ges deltagande från grupper med större utmaningar. Noterbart är att Förenade kungariket (Storbritannien och Nordirland) även framöver, oaktat brexit, kommer att kunna delta i programmet, eftersom det är öppet för associerade länder.

SKR har bland annat yttrat sig i frågan i samband med antagandet av Europeiska Regionkommitténs yttrande om Erasmusprogrammets nästa programperiod. Förbundet anser att samarbetet som sker inom ramen för Erasmusprogrammet är mycket värdefullt, men att ytterligare administration och överbyggnad bör undvikas i utformningen av nästa programperiod.

Kommissionen: *Förslag till inrättande av Erasmus*

Ministerrådet: *Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättandet av Erasmus*

Europaparlamentet: *Betänkande om Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Erasmus*

Regionkommittén: *Yttrande om Erasmusprogrammet*

Kontakt: *Bodil Båvner*

Agenda för kultur

Den europeiska agendan för kultur har fokus på kulturens kraft och roll för social sammanhållning och hållbarhet genom delaktighet i kulturlivet, konstnärers rörlighet samt skydd av kulturarv. Kommissionen vill också stödja arbetstillfällen och tillväxt i den kreativa och kulturella sektorn genom att stärka konstarna och kulturens roll i utbildning, lyfta fram viktiga kunskaper och förståelser samt uppmuntra till innovation inom området. Dessutom vill kommissionen stärka internationella kulturella relationer genom att i högre grad använda konst- och kulturområdets potential i processer för hållbar utveckling och fred. Kommissionen menar att agendan ska genomföras genom samarbete med medlemsstaterna och andra intressenter som civilsamhälle och internationella partners.

Under 2019 sjösattes kommissionens arbetsplan för kultur 2019–2022. Arbetsplanen innefattar fem fokusområden: konstnärlig frihet, kulturarvets hållbarhet, social sammanhållning och välfärd, jämställdhet mellan kvinnor och män samt internationella kulturella relationer. Områdena delas sedan upp i 17 handlingsplaner med olika arbetsmetoder för att uppnå eftersökta resultat. Agendan ska bland annat implementeras genom OMC-metoden (Open Method of Coordination) i form av arbetsgrupper med experter från olika medlemsstater. Planerade arbetsgrupper är:

- › Jämställdhet i de kulturella och kreativa sektorerna.
- › Samproduktion i den audiovisuella sektorn.
- › Social sammanhållning (kultur som del av socialpolitik, hälsopolitik samt lokal utveckling, sektorsövergripande samarbete).
- › Arkitektur och bebyggd miljö av hög kvalitet för alla.
- › Flerspråkighet och översättning.
- › Anpassning till klimatförändringarna (kulturarv, kulturlandskap, historiska byggnader et cetera).
- › Status och arbetsvillkor för konstnärer och yrkesverksamma i de kulturella och kreativa sektorerna.

Kommissionen: *En ny europeisk agenda för kultur*

Ministerrådet: *Rådets slutsatser om arbetsplanen för kultur 2019–2022*

SKR: *Kulturpolitisk positionspapper*

Kontakt: *Louise Andersson*

Kreativa Europa

Ett förnyat program för Kreativa Europa ingår i förhandlingarna om EU:s nästa långtidsbudget. Ramprogrammet Kreativa Europa (2018/366) stöder europeisk kultur, kreativitet, film och andra audiovisuella verk. I förslaget märks ett utökat fokus på den digitala teknikens påverkan på kulturområdets förutsättningar och möjligheter. Programmet föreslås delas in i tre delprogram: en kulturdelen som främjar de kulturella och kreativa näringarna, en mediedelen som stöder film, tv och videospel (audiovisuella verk) och en sektorsövergripande del som stöder åtgärder inom alla dessa områden.

SKR bevakar det lokala och regionala självstyret på det kulturpolitiska området, och arbetar för att lokala och regionala myndigheters erfarenheter i högre utsträckning ska tillvaratas i relevanta OMC-grupper.

Kommissionen: *Förslag till förordning om inrättandet av programmet Kreativa Europa (2012–2027)*

Ministerrådet: *Partiell allmän inriktning gällande Kreativa Europa*

Europaparlamentet: *Ståndpunkt gällande Kreativa Europa*

Regionkommittén: *Yttrande om Kreativa Europa*

Kontakt: *Louise Andersson*

Finansiell lånegaranti för att stärka kulturella och kreativa sektorer

Europeiska investeringsfonden (EIF) ansvarar för satsningen på uppdrag av kommissionen. Banker och finansiella låneinstitut ansöker till EIF för att erbjuda lån på nationell nivå. Syftet med lånegarantin är att stärka de kulturella och kreativa sektorerna i Europa och bidra till att små och medelstora företag kan utvecklas och bli mer konkurrenskraftiga. Företag inom dessa sektorer ges därför möjlighet att ansöka om lån för att utveckla sin verksamhet. I Sverige erbjuder Marginalen bank sedan 2019 detta lån under benämningen Kreatörslånet.

Kulturrådet: *Finansiell lånegaranti inom Kreativa Europa*

Kontakt: *Louise Andersson*

SKR:s ledamöter i CEMR

SKR är medlem i de europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation, CEMR. Organisationen bedriver ett systematiskt påverkansarbete gentemot EU:s lagstiftning och främjar samarbete mellan sina medlemmar. SKR företräds av fem ledamöter i CEMR:s beslutande organ, Policy Committee. Emil Broberg är ordförande för den ständiga kommittén för jämställdhet och CEMR:s talesperson för jämställdhet. Carola Gunnarsson är CEMR:s talesperson till UCLG, den globala intresseorganisationen för städer, kommun- och regionförbund. I UCLG är Anders Knappe och Anders Henriksson ledamöter samt Carola Gunnarsson och Katrin Stjernfeldt Jammeh ersättare.

Ledamöter

Anders Knappe (M)
SKR:s ordförande
Karlstads kommun

Carola Gunnarsson (C)
SKR:s 1:e vice ordförande
Sala kommun

Katrin Stjernfeldt Jammeh (S)
SKR:s styrelse
Malmö Stad

Anders Henriksson (S)
SKR:s styrelse
Region Kalmar län

Elisabeth Unell (M)
SKR:s förhandlingsdelegation
Västerås stad

Ersättare

Emil Broberg (V)
SKR:s styrelse
Region Östergötland

Ulrika Landergren (L)
SKR:s EU-beredning
Kungsbacka kommun

Dennis Wedin (M)
SKR:s styrelse
Stockholm Stad

Mari-Louise Wernersson (C)
SKR:s styrelse
Region Halland

Aida Hadžialić (S)
Region Stockholm

Svenska delegationen i CLRAE

Europarådet arbetar för att främja demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Kongressen för lokala och regionala myndigheter (CLRAE) är en del av Europarådet och arbetar med dessa frågor på lokal och regional nivå. CLRAE ansvarar för övervakningen av hur konventionen om kommunalt självstyre tillämpas i medlemsstaterna.

Sverige företräds av sex ledamöter och sex suppleanter som alla är folkvalda i svenska kommuner och regioner. I november 2018 valdes Anders Knape (M) till ny ordförande för CLRAE. Uppdraget sträcker sig över två år.

Ledamöter

Yoomi Renström (S)
Delegationsordförande
Ovanåkers kommun

Anders Knape (M)
Vice delegationsordförande
Ordförande för kongressen
Karlstads kommun

Johan Rocklind (S)
Gnesta kommun

Thomas Andersson (C)
Region Jämtland Härjedalen

Jelena Drenjanin (M)
Huddinge kommun

Henrik Fritzon (S)
Region Skåne

Ersättare

Amelie Tarschys Ingre (L)
Lidingö stad

Angela Everbäck (MP)
Vellinge kommun

Henrik Hammar (M)
Örkelljunga kommun

Magnus Bertsson (KD)
Västra Götalandsregionen

Cecilia Dalman Eek (S)
Göteborg stad

Jens Sjöström (S)
Region Stockholm

Ordlista

A

Acquis communautaire

Franskt begrepp som syftar på hela EU:s regelverk, det vill säga medlemsstaternas gemensamma skyldigheter och rättigheter.

Amsterdamfördraget

EU-fördrag som undertecknades 1997 och trädde i kraft den 1 maj 1999. Det innehåller tillägg och ändringar av de fördrag som utgör grunden för EU.

B

Befogenhetsfördelning

Fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna delas in i tre typer:

1. Delade befogenheter (vanligast): Både EU och medlemsstaterna har rätt att stifta lagar inom ett visst område.
2. Exklusiva befogenheter för EU: Medlemsstaterna har oåterkalleligen av sagt sig alla möjligheter att agera.
3. Stödjande befogenheter: EU kan endast samordna och uppmuntra medlemsstaternas agerande. Principerna om subsidiaritet och proportionalitet styr ansvarsfördelningen så att denna indelning respekteras.

Beslut

Ett beslut är en rättsakt som till alla delar är bindande för dem det är riktat till. Det kan vara riktat direkt till en eller flera medlemsstater, till enskilda företag eller till individer.

Brexit

Folkomröstningen om Storbritanniens medlemskap i EU (engelska: United Kingdom European Union membership referendum, 2016) var en rådgivande brittisk folkomröstning gällande om Storbritannien ska lämna eller stanna kvar i EU. Alternativet för att lämna EU kallades även "brexit" ("British Exit"). Alternativet för att stanna kvar kallades för "Bre-main" ("British Remain"). Omröstningen genomfördes den 23 juni 2016 och resulterade i att lämna-sidan vann med 51,9 procent röstandel.

Bästa praxis

Avser erfarenhetsutbyte mellan medlemsstater, regionala och lokala parter. Genom kunskapsutbyte och framhävande av "bästa praxis" kan parter inspireras och dra nytta av andras erfarenheter och kunskaper, som sedermera kan anpassas till den lokala kontexten.

C

Coreper

Coreper står för franskans Comité des représentants permanents, det vill säga Ständiga representanternas kommitté. I Coreper förbereds de ärenden som tas upp på rådets möten.

CLRAE

The Congress of Local and Regional Authorities (CLRAE) är en del av Europarådet, vars roll är att främja lokal och regional demokrati och stärka det lokala och regionala självstyret. Inom Europarådet är det CLRAE som ansvarar för övervakningen av hur Europakonventionen om kommunal självstyrelse tillämpas i medlemsstaterna. CLRAE består av 648 ledamöter som alla är folkvalda i kommuner och regioner i Europarådets 47 medlemsstater. Sverige företräds av sex ledamöter och sex suppleanter.

D

Direktiv

Rättsakt som är riktad till medlemsstaterna och bindande vad gäller de mål som ska uppnås och tidpunkter för dessa. Medlemsstaterna beslutar själva vad som ska göras för att föreskrifterna i direktivet ska uppfyllas.

E

EES

Europeiska ekonomiska samarbetsområdet består av EU:s medlemsstater samt Island, Norge och Liechtenstein. EES-avtalet innebär huvudsakligen att EU:s regler för den inre marknaden med fri rörlighet över gränserna för varor, personer, tjänster och kapital ska gälla i alla 31 länder.

Enhällighet

Termen enhällighet innebär att alla medlemsstater i rådet måste vara överens för att ett förslag ska kunna antas. Eftersom detta försvårar beslutsprocessen i en union med 28 länder gäller nu regeln om enhällighet endast på särskilda områden, som beskattning och den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Europa 2020-strategin

Europa 2020-strategin antogs 2010 och är EU:s strategi för ökad ekonomisk tillväxt, jobb och välförstånd i EU:s medlemsstater och i helhet. Strategin syftar till att skapa smart, hållbar tillväxt för alla.

Europaparlamentet

EU:s enda direkt folkvalda institution. Europaparlamentet har gradvis fått utökad makt och beslutar i dag tillsammans med rådet i lagstiftningsfrågor på de flesta områden. Parlamentet antar också budgeten och kontrollerar kommissionen politiskt. Europaparlamentet består av 751 ledamöter utsedda för fem år genom direkta val i medlemsstaterna. Sverige har 20 platser. Sverige tilldelas ytterligare ett mandat i samband med Storbritanniens utträde ur unionen. Varje medlemsstat ska företräddas av högst 96 och minst sex ledamöter.

Europarådet

Europarådet är inte någon EU-institution, utan en mellanstatlig organisation med säte i Strasbourg. Europarådet strävar efter att stärka demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer bland de 47 medlemsländerna.

Europeiska centralbanken (ECB)

Europeiska centralbanken etablerades 1998 och är baserad i Frankfurt. Banken sköter penningpolitiken för de 19 medlemsstater som ingår i euroområdet. Dess huvuduppgift är att upprätthålla prisstabiliteten i euroområdet och genomföra den europeiska valutapolitiken, som fastställs av Europeiska centralbankssystemet (ECBS).

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK)

Ett av EU:s remissorgan vars ledamöter representerar civilsamhället. Kommittén har 350 ledamöter. Sverige representeras av företrädare från bland andra Svenskt Näringsliv, LRF och fackförbunden.

Europeiska gemenskapen (EG)

EG upprättades genom Romfördraget 1957, främst för att skapa en gemensam marknad utan inre gränser. EG var tidigare den del av EU-samarbetet som rymde politik för bland annat transporter, konkurrens, fiske och jordbruk, energi och miljö. Med Lissabonfördraget ersattes och efterträddes EG av EU.

Europeiska kommissionen

Den institution som representerar och försvarar hela EU:s intressen. Kommissionen har ensamrätt på att lägga fram nya lagförslag och handlingsprogram och ansvarar för att Europaparlamentets och rådets beslut genomförs. Den består av en ledamot från varje medlemsstat. Ordförande är för närvarande Ursula von der Leyen. Ledamöterna beslutar kollektivt men har olika ansvarsområden. Mandatperioden är fem år. Efter varje val till Europaparlamentet ska en ny kommission utses.

Europeiska ombudsmannen

Europeiska ombudsmannen inrättades 1992 för att trygga en god och öppen förvaltning i EU-institutionerna. Ombudsmannen tar emot klagomål från EU-medborgare och juridiska personer i medlemsstaterna gällande bristfällig förvaltning vid EU:s institutioner eller organ (utom domstolarna).

Europeiska rådet

Europeiska rådet består av en ordförande, EU:s stats- eller regeringschefer samt kommissionens ordförande. Dess huvudsakliga uppgift är att dra upp politiska riktlinjer för EU:s utveckling. Europeiska rådet möts minst fyra gånger per år. Dess möten kallas informellt för toppmöten. Europeiska rådets ordförande väljs för en period av två och ett halvt år.

Europeiska terminen

En årligen återkommande sexmånadersperiod när medlemsstaternas budget och strukturpolitik ska granskas så att oförenligheter och framväxande obalanser kan upptäckas. Tanken är att stärka samordningen i det skede då viktiga budgetbeslut ännu är under behandling.

Europeiska unionens domstol

Består dels av domstolen med 28 domare och nio generaladvokater, dels den så kallade tribunalen (tidigare kallad förstainstansrätten) med 28 domare, alla utsedda för sex år på förslag från medlemsstaterna. EU-domstolen tolkar EU-rätten och lämnar förhandsavgöranden om reglernas innebörd på begäran av nationella domstolar. Den dömer i mål mellan medlemsstaterna, mellan EU:s institutioner, mellan EU och medlemsstaterna samt mellan EU och medborgarna. Domstolens utslag är bindande.

Europeiska unionens råd

Europeiska unionens råd är även informellt känt som ministerrådet. Denna institution består av medlemsstaternas ministrar, eller deras företrädare. Sammansättningen varierar med sakfrågorna. Rådet sammanträder regelbundet för att fatta detaljbeslut och anta EU-lagar. Som huvudregel måste rådet och Europaparlamentet vara överens för att EU ska kunna anta lagar.

F

Fördjupade samarbeten

Ett arrangemang där minst nio medlemsstater samarbetar inom ett visst område, medan övriga EU-länder ännu inte kan eller vill ansluta sig i det skedet. De medlemsstater som står utanför har emellertid rätt att ansluta sig senare om de så önskar.

Fördrag

Fördraget om den Europeiska kol- och stålgemenskapen undertecknades 1951 och innebar startskottet för unionens förverkligande. Sedan dess har närmare 20 fördrag undertecknats. Vissa har tillfört ändringar i ursprungstexten, medan andra gett upphov till nya texter. De viktigaste fördragen är:

- › Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEG-fördraget, EG-fördraget eller Romfördraget) 1958
- › Europeiska enhetsakten 1987
- › Fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget eller Maastrichtfördraget) 1993
- › Amsterdamfördraget 1999
- › Nicefördraget 2003
- › Lissabonfördraget 2009

När man talar om ”fördragen” syftar det på fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) och fördraget om Europeiska unionens funktions sätt (EUF-fördraget) i deras lydelse enligt Lissabonfördraget.

Förordning

Rättsakt i EU-rätten som gäller alla medlemsstater, företag, myndigheter och medborgare. Förordningar gäller som lag direkt i EU-länderna såsom de är skrivna, vilket betyder att de inte får omvandlas till andra lagar eller bestämmelser i medlemsstaterna.

G

Grönbok

En grönbok är ett dokument som kommissionen offentliggör för att stimulera till diskussion i en särskild fråga. Genom en grönbok uppmanas berörda parter (organisationer och enskilda) att delta i en debatt om förslagen i grönboken. Ibland ligger den som grund för förslag till lagstiftning som sedan presenteras i en vitbok.

H

Harmonisering

Harmonisering innebär att bringa nationella lagar i överensstämmelse med varandra. Syftet är oftast att bryta ned nationella hinder för den fria rörligheten för arbetstagare, varor, tjänster och kapital. EU ser till att medlemsstaternas regler ställer likartade krav på medborgarna och att vissa minimikrav införs i varje land. Harmonisering kan också innebära att man samordnar nationella tekniska regler så att det går att handla fritt med varor och tjänster inom EU. Det innebär att medlemsstaterna erkänner varandras regler för säkra produkter.

I

Inre marknaden

EU-ländernas gemensamma marknad sedan 1993, med fri rörlighet över gränserna för personer, varor, tjänster och kapital.

K

Kommissionen

Se Europeiska kommissionen.

Kvalificerad majoritet

Kvalificerad majoritet (även kallad dubbel majoritet) är det antal röster som krävs i rådet för att ett beslut ska antas när frågor behandlas. Kvalificerad majoritet definieras som minst 55 procent av rådets medlemmar vilka ska företräda minst 15 medlemsstater som tillsammans omfattar minst 65 procent av unionens befolkning.

L

Lissabonfördraget

Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009 och medför ändringar i EU-fördraget och EG-fördraget (döps om till EUF-fördraget). Det nya fördraget innebär bland annat att Europeiska rådet väljer en permanent ordförande och att unionen utser en person som ska föra unionens talan i utrikespolitiska frågor. De nationella parlamenten får möjlighet att granska vissa nya förslag från kommissionen och skicka tillbaka dem för omarbetning om de skulle bryta mot subsidiaritetsprincipen, det vill säga att beslut ska fattas på lägsta effektiva nivå.

Fördraget ses av SKR som ett steg framåt för den lokala och regionala nivån i EU. För första gången erkänns den lokala och regionala självstyrelsen i fördragen. Tidigare har subsidiaritetsprincipen enbart gällt mellan EU och medlemsstaterna, men nu inkluderas även lokal och regional nivå. Kommissionen ska också ta större hänsyn till vilka konsekvenser ett lagförslag kan få på lokal och regional nivå. Europeiska Regionkommittén har fått en tyngre roll och en möjlighet att gå till EU-domstolen om subsidiaritetsprincipen inte följs eller om kommittén inte har konsulterats i frågor där den skulle ha blivit tillfrågad.

Lissabonstrategin

Lissabonstrategin syftade till ”att göra EU till världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi med fler och bättre arbetstillfällen” till 2010. EU:s nya tillväxt- och sysselsättningsstrategi Europa 2020-strategin antogs 2010.

Lojalitetsprincipen

Innebär att varje medlemsstat ska vidta alla de åtgärder som krävs för att uppfylla de förpliktelser som följer av fördragen eller av åtgärder som en EU institution har vidtagit.

M

Maastrichtfördraget

Fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) undertecknades 1992 i Maastricht och trädde i kraft 1993. Fördraget skapade strukturen med tre pelare och utökade därmed EU:s befogenheter till att gälla polissamarbete, straffrättsligt samarbete samt en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik. Från att ha varit en ekonomisk gemenskap blev det nu en politisk union med ett nyinrättat medborgarskap.

Medbeslutandeförfarandet

Se Ordinarie lagstiftningsförfarandet.

Meddelande

Dokument som kommissionen ger ut. Det finns flera olika sorter. I ett tolkningsmeddelande ger kommissionen sin syn på hur exempelvis ett direktiv ska appliceras.

Medlemsstat

Länderna som är med i EU kallas ”medlemsstater”. Begreppet jämföras ofta med deras regeringar. I skrivande stund har EU 28 medlemsstater: Belgien, Bulgarien, Tjeckien, Danmark, Tyskland, Estland, Grekland, Spanien, Frankrike, Irland, Italien, Cypern, Lettland, Litauen, Luxemburg, Ungern, Malta, Nederländerna, Österrike, Polen, Portugal, Rumänien, Slovenien, Slovakien, Finland, Sverige, Kroatien och Storbritannien (Träder formellt ur unionen den 1 februari 2020).

Mellanstatlighet

Mellanstatlighet innebär att beslutsmakten stannar hos medlemsstaterna och att enhällighet krävs för beslut. Inom EU fattas besluten i exempelvis säkerhets- och försvarsfrågor uteslutande genom mellanstatliga överenskommelser. Dessa mellanstatliga beslut fattas vid rådets möten eller på högsta nivå av medlemsstaternas stats- och regeringschefer i samband med Europeiska rådets möten.

Ministerrådet

Se Europeiska unionens råd.

N

Nicefördraget

EU-fördrag som antogs i Nice i december 2000 och trädde i kraft i februari 2003. Fördraget medförde en ny maktfördelning mellan medlemsstaterna för att anpassa EU till utvidgningen: antalet kommissionärer minskades från 30 till 25, användning av omröstning med kvalificerad majoritet utökades och ny röstvägning inom rådet infördes.

O**Ordförandeskap**

Ordförandeskapet i rådet roterar och innehas av en medlemsstat under sex månader. Landet ska se till att rådets arbete fortskrider smidigt.

Kroatien innehar ordförandeskapet under våren 2020 och Tyskland under hösten 2020. Sverige var ordförandeland första halvåret 2001 och andra halvåret 2009. Nästa svenska ordförandeskap är första halvåret 2023.

Ordinarie lagstiftningsförfarandet

Huvudregeln för att fatta beslut i EU. Kommissionen lägger förslag och Europaparlamentet och rådet måste sedan vara överens för att beslutet ska kunna antas. Detta gick innan Lissabonfördraget trädde i kraft under benämningen ”medbeslutandeförfarandet”.

P**Proportionalitetsprincipen**

Proportionalitetsprincipen reglerar EU:s befogenheter, alltså vad EU-institutionerna får göra. Enligt principen får institutionerna endast vidta åtgärder om det är nödvändigt för att uppnå målen i fördragen. Agerandets omfattning ska således stå i proportion till målet. När EU kan använda olika metoder som ger samma effekt ska den metod som ger medlemsstaterna och EU-medborgarna störst frihet väljas.

R**Rapportör**

I Europaparlamentet utses en föredragande, informellt kallad ”rapportör”, för varje lagstiftningsärende eller initiativ. Föredragandens förslag diskuteras, ändras och antas genom omröstning i utskottet innan plenarsessionen. Debatten och omröstningen i parlamentet sker utifrån betänkandet. Systemet med ”rapportörer” finns även i ReK och EESK.

Rekommendationer

Rättsakter som utfärdas av rådet eller kommissionen och som, till skillnad från andra rättsakter, inte är rättsligt bindande.

Refit

Refit (Regulatory Fitness and Performance Programme) är kommissionens program om lagstiftningsens ändamålsenlighet och resultat. Målet är att förenkla EU-lagstiftningen och minska kostnaderna för att följa den.

Europeiska Regionkommittén (ReK)

ReK inrättades 1992 genom Maast-richtfördraget och påbörjade sin verksamhet 1994. Det är ett rådgivande organ som ger lokala och regionala myndigheter inflytande över EU:s beslutsprocess. ReK består av 350 politiker från lokal och regional nivå, utsedda av rådet för en period om fem år. Ledamöterna ska vara valda företrädare för ett lokalt eller regionalt organ eller vara politiskt ansvariga inför en vald församling. Sverige har tolv ordinarie ledamöter och tolv ersättare.

Europaparlamentet, rådet och kommissionen rådfrågar ReK i frågor som rör regionala och lokala intressen. Kommittén ska rådfrågas på ett stort antal områden, så som bland annat ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, sysselsättning, socialpolitik, transeuropeiska nät, energi och telekommunikation, utbildnings- och ungdomsfrågor, kultur, miljö, folkhälsa och transporter. ReK kan även avge yttranden på eget initiativ.

Rådet

Det finns tre olika europeiska organisationer med ordet ”råd” i namnet: Europeiska unionens råd (ministerrådet), Europeiska rådet och Europarådet. Oftast avses dock ministerrådet när man talar om rådet.

Rättsakter

Med rättsakter avses de instrument som EU-institutionerna kan använda för att utföra sina uppgifter enligt fördragen och i överensstämmelse med subsidiaritetsprincipen. Följande rättsakter finns:

- ✦ Förordningar: bindande i alla delar och direkt tillämpliga i alla medlemsstater, vilket betyder att de inte får omvandlas till andra lagar eller bestämmelser.
- ✦ Direktiv: bindande för medlemsstaterna när det gäller det resultat som ska uppnås. Direktivet måste införlivas med medlemsstaternas nationella rätt, och medlemsstaterna har utrymme att bestämma exakt hur det ska införlivas.
- ✦ Beslut: bindande i alla delar och riktar sig till en särskild person, ett företag eller en medlemsstat.
- ✦ Rekommendationer och yttranden: är inte rättsligt bindande, utan snarare ett slags viljeyttringar.

S

Sammanhållningspolitik

EU:s övergripande regionalpolitik som syftar till att minska ekonomiska och sociala skillnader mellan regionerna i EU. Sammanhållningspolitiken ska bidra till att stärka gemenskapen och att harmonisera utvecklingen i EU samt till att stärka EU:s konkurrenskraft gentemot omvärlden. Åtgärderna består av program och fonder, så kallade struktur- och investeringsfonder.

Sociala dialogen

EU:s sociala dialog är samarbetet mellan kommissionen och arbetsmarknadens parter på EU-nivå. Inom dialogen sker en mängd olika aktiviteter som samråd, projekt, gemensamma yttranden och överenskommelser av olika slag. Arbetsgivare och fack kan också sluta ramavtal i olika frågor. Ramavtalen kan antingen genomföras av parterna och dess medlemmar själva (så kallade autonoma avtal), eller genom EU-direktiv på parternas gemensamma begäran.

Struktur- och investeringsfonder

Poster i EU:s budget som är EU:s viktigaste verktyg för att genomföra sammanhållningspolitiken. De viktigaste är Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Europeiska socialfonden (ESF).

Subsidiaritetsprincipen

Innebär att EU:s beslut ska fattas på den politiska nivå som kan ta ett så effektivt beslut så nära medborgarna som möjligt. Unionen ska med andra ord inte fatta några beslut (utom i frågor som den ensam ansvarar för) om inte åtgärder på EU-nivå är effektivare än åtgärder på nationell, regional eller lokal nivå.

T

Toppmöte

Europeiska rådets möten kallas ibland informellt för EU-toppmöten, eftersom de samlar medlemsstaternas stats- och regeringschefer.

Tredjeland

Detta begrepp betyder i EU-sammanhang ett land som inte är medlem i EU.

U

Utskott

Europaparlamentet har 20 utskott för att förbereda sitt arbete inför plenarsammanträdena. Huvuddelen av parlamentets lagstiftningsarbete sker i utskotten, som är uppdelade på ämnesområden. Parlamentet kan dessutom vid behov tillsätta underutskott, tillfälliga utskott och undersökningskommittéer. Europeiska Regionkommittén har sex utskott.

Utvidgning

När nya länder blir medlemmar i EU talar man om en "utvidgning". EU:s medlemsantal har gått från de sex länder som grundade gemenskapen – Belgien, Frankrike, Italien, Luxemburg, Nederländerna och Tyskland – till de 28 medlemsstater den har idag genom följande utvidgningar:

- › 1973: Danmark, Irland och Storbritannien
- › 1981: Grekland
- › 1986: Portugal och Spanien
- › 1990: Forna Östtyskland
- › 1995: Finland, Sverige och Österrike
- › 2004: Cypern, Estland, Lettland, Litauen, Malta, Polen, Slovakien, Slovenien, Tjeckien och Ungern
- › 2007: Bulgarien och Rumänien
- › 2013: Kroatien

V

Vitbok

Kommissionens vitböcker är dokument med förslag till åtgärder inom ett speciellt område. Ibland föregås de av en grönbok vars syfte är att inleda en debatt på EU-nivå. Om Europaparlamentet och rådet är positiva till en vitbok kan den leda till vidare initiativ för EU på det berörda området.

Praktiska länkar

Europeiska unionen

EU:s webbportal: europa.eu

Europeiska rådet: consilium.europa.eu/european-council

Europeiska unionens råd: consilium.europa.eu

Europaparlamentet: europarl.europa.eu

Europaparlamentets kontor i Sverige: europaparlamentet.se

Europeiska kommissionen: ec.europa.eu

Kommissionens representation i Sverige: ec.europa.eu/sweden

Kommissionens samråd: ec.europa.eu/info/consultations_sv

EU-domstolen: curia.europa.eu

Europeiska revisionsrätten: eca.europa.eu

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén: eesc.europa.eu

Europeiska regionkommittén: cor.europa.eu

Europeiska ombudsmannen: ombudsman.europa.eu

Europeiska centralbanken: ecb.europa.eu

Europe Direct: europa.eu/european-union/contact_sv

EUR-Lex, EU-lagstiftning: eur-lex.europa.eu

EP Legislative Observatory, följ EU-ärenden: europarl.europa.eu/oeil

Ordförandeskapet

Kroatiska ordförandeskapet, våren 2020: eu2020.hr

Svenska regionkontor i Bryssel

Central Sweden European Office: centralsweden.se

City of Malmö EU Office: malmo.se

Göteborgs stads Brysselkontor: goteborg.se

Kommunförbundet Skåne: kfsk.se

North Sweden European Office: northsweden.eu

Region Värmland European Office: regionvarmland.se/eu

Region Östergötland: regionostergotland.se/EU

Skåne European Office: skane.se

Småland Blekinge South Sweden: sbhss.eu

Stockholmsregionens Europakontor: stockholmregion.org

Västra Götalandsregionen: vgregion.se

Övrigt

CEEP: ceep.eu

CEMR: ccre.org

CLRAE: coe.int/t/congress

Europaportalen: europaportalen.se

UCLG: uclg.org

Riksdagen: eu.riksdagen.se

SKR – EU och internationellt

Följ SKR:s EU- och internationella arbete via vår webbplats och Twitter.

På vår webbplats kan du också anmäla dig till vårt nyhetsbrev som kommer cirka fem gånger per år.

SKR, EU och internationellt: skr.se/eu

Twitter: [@skr_eu](https://twitter.com/skr_eu)

Kontakt

EU-frågorna är fördelade på Sveriges Kommuner och Regioners olika avdelningar. På varje avdelning finns en eller flera EU-samordnare som ansvarar för att koordinera avdelningens EU-bevakning. Internationella sektionen arbetar med intressebevakning av EU-frågor av sektorsövergripande karaktär.

Om du vill veta mer om ett visst område, kontakta SKR på telefon 08-452 70 00, 8.00-16.45 eller via info@skr.se.

På gång inom EU

VÅREN 2020

I *På gång inom EU* kan du läsa om aktuella EU-frågor som påverkar svenska kommuner, och regioner. Texterna är skrivna av experter på Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) i samarbete med Internationella sektionen. Den elektroniska versionen innehåller länkar till mer information och kan laddas ned via skr.se/eu. SKR ger ut *På gång inom EU* två gånger om året.

I denna utgåva kan du bland annat läsa om den nya mandatperioden i Europeiska Regionkommittén, förhandlingarna om EU:s nästa långtidsbudget, en europeisk jämställdhetsstrategi och en lång rad initiativ från den nya kommissionen.

ISBN 978-91-7585-869-2

Beställ eller ladda ner på webbutik.skr.se

Post: 118 82 Stockholm | Besök: Hornsgatan 20

Telefon: 08-452 70 00 | skr.se

Sveriges
Kommuner
och Regioner